

Ὅμιλία 13η

(Ἀποκ. 2, 12-13)

Ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ, ἡ περί εἰδωλολατρίας.

Θπως θά θυμᾶστε, ἀγαπητοί μου, εἵχαμε ἀρχίσει νά ἀναλύουμε τήν ἐπιστολή τοῦ Κυρίου πρὸς τόν ἐπίσκοπο, τόν ἄγγελον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Περγᾶμου. Ἐκεῖ τοῦ λέει τά ἑξῆς:

Ἐγώ εἶμαι ἐκεῖνος πού ἔχω τήν ρομφαία τῇ δίστομῃ, τήν ὀξεῖα. Γνωρίζω τά ἔργα σου καί ποῦ κατοικεῖς· ἐκεῖ πού εἶναι ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ, δηλαδή σ' ἓναν τόπο ὅπου ὑπάρχει κατὰ πλησμονήν ἡ εἰδωλολατρεία. Καί κρατᾷς στερεά τό ὄνομά μου, καί δέν ἀρνήθηκες τήν πίστη σου σ' ἐμένα, ὅπως καί παλαιότερα, στίς ἡμέρες τοῦ ἐπισκόπου Ἀντίπα, ὁ ὁποῖος ὁμολόγησε τήν πίστη του, κράτησε τό ὄνομά μου, κι ἔγινε μάρτυς μου πιστός καί φονεύθηκε στόν τόπο σας, ἐκεῖ πού κατοικεῖ ὁ Σατανᾶς. Ἀλλά, παρά ταῦτα, ἔχω κάποια παράπονα μαζί σου, λίγα· ὅτι ἀνέχεσαι νά διατηροῦν ἐκεῖ τή διδαχή τοῦ Βαλαάμ, ὁ ὁποῖος δίδαξε τόν Βαλάκ νά σκανδαλίσει τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ὥστε νά φᾶνε ἀπό τίς θυσίες τῶν εἰδώλων καί νά πορνεύσουν. Ἔτσι ἔχεις κι ἐσύ ἐκεῖ αὐτοὺς πού διατηροῦν τή διδαχή τῶν Νικολαϊτῶν. Μετανόησε λοιπόν· ἀλλιῶς, ἔρχομαι γρήγορα καί θά πολεμήσω ἐναντίον τους μέ τήν ρομφαία τοῦ

στόματός μου. Αὐτός πού ἔχει αὐτί ἄς ἀκούσει τί λέει τό Πνεῦμα στίς Ἐκκλησίες. Σ' ἐκεῖνον πού θά νικάει θά τοῦ δώσω ἀπό τό μάννα τό κρυμμένο· θά τοῦ δώσω ψηφίδα λευκή, καί πάνω σ' αὐτή θά ὑπάρχει γραμμένο ἓνα ὄνομα καινούργιο, πού κανεῖς δέν τό ξέρει, παρὰ μόνο ἐκεῖνος πού παίρνει τήν ψηφίδα.

«Οἶδα τὰ ἔργα σου καί ποῦ κατοικεῖς· ὅπου ὁ θρόνος τοῦ σατανᾶ.»

Πραγματικά, ὁ Κύριος γνώριζε σέ τί περιβάλλον βρισκόταν ἡ Ἐκκλησία τῆς Περγάμου.¹ Σέ ἓνα τέτοιο περιβάλλον πού βρέθηκε κι ὁ ἀπόστολος Παῦλος στήν Ἀθήνα, ὅπως μᾶς σημειώνει ὁ εὐαγγελιστής Λουκᾶς στίς Πράξεις, καί «παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ θεωροῦντι κατείδωλον οὕσαν τὴν πόλιν»², δηλαδή αἰσθανόταν μία ἀγανάκτηση καί ἓναν ἀποτροπισμὸ, ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἔβλεπε τὴν πόλη τῶν Ἀθηνῶν νὰ εἶναι γεμάτη ἀπὸ εἰδωλα.

Ἀλλά τί ὑπῆρχε πίσω ἀπὸ αὐτὴν τὴν κατείδωλον πόλιν τῆς Περγάμου;

Ὁ Κύριος ἀποκαλύπτει ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχε ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ, ὅτι ἐκεῖ κατοικεῖ ὁ Σατανᾶς.

Συνεπῶς, ἀγαπητοί μου, ὅπως βλέπουμε, ἔχουμε μία ἀποκαλυπτική μαρτυρία τοῦ ἴδιου τοῦ Κυρίου γιὰ τὴν εἰδωλολατρία κάθε μορφῆς καί κάθε ἐποχῆς. Διότι στό ἐρώτημα *τί ἀκριβῶς εἶναι ἡ εἰδωλολατρία*; ἔχουμε αὐτὴν τὴν ἀποκάλυψη, αὐτὴ τὴν ἀποκαλυπτική μαρτυρία ὡς ἀπάντηση. Ἐάν ἔφθασαν οἱ ἄνθρωποι νὰ λα-

1. «Θρόνον δὲ τοῦ Σατανᾶ τὴν Πέργαμον καλεῖ, ὡς κατείδωλον οὕσαν ὑπὲρ τὴν Ἀσίαν πᾶσαν» (Ἀρέθας, PG 104, 536A)

2. Πράξ. 17, 16.

τρεύουν τά εἰδῶλα, τί ἀκριβῶς λατρεύουν; Καί πῶς θά ἔνιωθαν ἐάν τοὺς ἐξηγούσαμε τί ἀκριβῶς λατρεύουν;

Δέν θά μπορούσε κανεῖς νά μᾶς πεῖ τί σημαίνει λατρεύω ἓνα εἰδῶλο, παρὰ μόνο ὁ Οὐρανός. Ὁ Οὐρανός λοιπόν μᾶς ἀποκαλύπτει τί εἶναι εἰδωλολατρία.

Ἔτσι, ἐρχόμαστε νά δοῦμε, ἀγαπητοί μου, αὐτήν τήν σχέση πού ὑπάρχει μεταξύ τῆς εἰδωλολατρίας καί τοῦ Σατανᾶ. Ὑπάρχει σχέση ἀμεσότητα. Ἐκεῖ, λέει ὁ Κύριος, *εἶναι ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ, ἐκεῖ κατοικεῖ ὁ Σατανᾶς!*

Ἀλλά ἄς δοῦμε, ἀγαπητοί μου, τί ἀκριβῶς εἶναι ἡ εἰδωλολατρία. Καί, θά παρακαλέσω, μήν πεῖτε ὅτι αὐτά ἀνήκουν σέ κάποια παρωχημένη ἐποχή, ὅτι ἡ εἰδωλολατρία δηλαδή εἶναι μία ὑπόθεση πού σήμερα δέν ὑπάρχει. Τελειώνει τήν θεολογικότητα ἐπιστολή του τήν πρώτη ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης, καί λέει: «*Τεκνία, φυλάξατε ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν εἰδώλων*»! Ἔτσι τελειώνει! Σάν νά τοὺς ἔλεγε: Ἔσεῖς, πού βρίσκεστε μέν μέσα σέ ἓναν χῶρο πολλῆς θεολογίας, ὥστε νά σᾶς γράφω θεολογικότατα ὅτι «ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν», «ὁ Θεὸς φῶς ἐστίν» καί «ὁ ἀκηκόαμεν, ὁ ἑωράκαμεν» καί λοιπά, *ἰσάξια τοῦ «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν» καί λοιπά, μὴ νομίζετε ὅτι, βρισκόμενοι μέσα σ' αὐτόν τόν χῶρο τῆς θεολογίας, ὅπως τήν καταλαβαίνετε καί ὅπως τή ζεῖτε, ὅτι δέν μπορείτε νά βρεθεῖτε μέσα στήν εἰδωλολατρία!*³

Ἡ εἰδωλολατρία εἶναι ἓνα πολύ λεπτό πράγμα, στό ὁποῖο ὀλισθαίνει κανεῖς, γλιστρᾷ, χωρὶς νά τό καταλάβει. Ἡ εἰδωλολατρία ὑπάρχει, καί θά ὑπάρχει πά-

3. Βλ. Α' Ἰωάν. 5, 21. 4, 8· 16. 1, 5. 1, 3. Ἰωάν. 1, 1.

ντοτε, ὅχι μόνο στούς λαούς πού δέν γνώρισαν τόν Χριστό, ἀλλά καί στούς χριστιανούς, στούς χριστιανικούς λαούς! Πάσης μορφῆς εἰδωλολατρία! Γι' αὐτό λοιπόν θά παρακαλέσω ἰδιαιτέρως νά προσέξουμε τώρα ἐδῶ, πού θά κάνουμε τήν ἀνάλυση, μέ λίγα λόγια, γιά τό τί εἶναι εἰδωλολατρία, καί μετά θά δοῦμε τή σχέση της μέ τόν Σατανᾶ.

Ἡ κτίση, ὅπως θά ξέρετε, ἀποτελεῖ τό εἶδωλο τοῦ Κτίστου, πού εἶναι ὁ Θεός.⁴ Ἡ κτίση εἶναι ἡ ἐξωτερική προβολή τοῦ Θεοῦ, εἶναι κάτι πού ὁ Θεός δημιούργησε. Δέν εἶναι ἀπό τήν οὐσία Του, κάτι πού γέννησε· εἶναι ἔξω ἀπό τήν οὐσία Του. Αὐτή ἡ διαφορά ὑπάρχει ἀνάμεσα στό *γεννῶ* καί στό *δημιουργῶ*. Ὁ Θεός Λόγος εἶναι ἀπό τήν οὐσία τοῦ Πατρός, καί συνεπῶς αὐτό ἐκφράζεται ὡς γέννηση ἀπό τόν Πατέρα. Ἡ κτίση ὅμως εἶναι ἔργο τῶν χειρῶν τοῦ Θεοῦ, καί ἡ οὐσία της δέν ἔχει καμμία σχέση μέ τήν οὐσία τοῦ Θεοῦ· γι' αὐτό καί ἐκφράζεται ὡς δημιουργία, ὡς ποίηση, ὡς ποίημα, ὡς κάτι πού βγαίνει ἀπό τά χέρια ἐκείνου πού κατασκευάζει κάτι.⁵

4. «Ὁ κόσμος εἰκὼν τοῦ νοητοῦ Θεοῦ, μέγιστος καὶ ἄριστος, κάλλιστός τε καὶ τελειώτατος γέγονεν.» (Πλάτων, *Τίμαιος* 92.c.6)

5. Βλ. ἁγ. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, *Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως*, PG 94, 812C: «Ἡ γὰρ κτίσις, εἰ καὶ μετὰ ταῦτα γέγονεν, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ οὐσίας· ἐκ δὲ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι βουλήσει καὶ δυνάμει αὐτοῦ παρήχθη, καὶ οὐχ ἅπτεται τροπῇ τῆς τοῦ Θεοῦ φύσεως. Γέννησις μὲν γὰρ ἐστὶ τὸ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ γεννῶντος προάγεσθαι τὸ γεννώμενον ὅμοιον κατ' οὐσίαν. Κτίσις δὲ καὶ ποίησις τὸ ἐξῶθεν, καὶ οὐκ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ κτίζοντος καὶ ποιῶντος, γενέσθαι τὸ κτιζόμενον καὶ ποιούμενον ἀνόμοιον παντελῶς». Βλ. τοῦ ἰδίου, *Κατὰ Μανιχαίων Διάλογος*, PG 94, 1512B. Νίκου Ματσούκα, *Δογματική καὶ Συμβολική Θεο-*

Όταν όμως λέμε εἶδωλο καί ὅτι ἡ κτίση ἀποτελεῖ τήν ἐξωτερική προβολή τοῦ Θεοῦ, ἐννοοῦμε ὅ,τι ἀκριβῶς συμβαίνει καί στήν Ὀπτική, πού εἶναι ἕνα κεφάλαιο τῆς Φυσικῆς καί τό μαθαίνουμε στό σχολεῖο μας. Ἀλλά, γιά νά μήν ποῦν κάποιοι *Μά ἐγώ δέν πῆγα στό σχολεῖο· τί ἀκριβῶς εἶναι;* ἔρχομαι νά σᾶς τό ἐξηγήσω.

Όταν προβάλουμε ἕνα ἀντικείμενο μπροστά σέ ἕναν καθρέφτη, τότε ὁ καθρέφτης μᾶς ἀποδίδει ὅχι τό ἀντικείμενο ἀλλά τό εἶδωλό του. Όταν βάλω τό ρολόι μου μπροστά σ' ἕναν καθρέφτη, αὐτός θά μοῦ δείξει τό ρολόι μου. Δέν σημαίνει ὅμως ὅτι αὐτό πού βλέπω μέσ στόν καθρέφτη εἶναι τό ρολόι μου· αὐτό εἶναι τό εἶδωλο τοῦ ρολογιοῦ μου. Γιά νά ἔχω ἕνα εἶδωλο, πρέπει νά ἔχω ἔξω ἀπό τόν καθρέφτη ἕνα ἀντικείμενο. Ἐτσι λοιπόν, αὐτό πού εἶναι ἔξω ἀπό τόν καθρέφτη τό λέω *ἀντικείμενο*, ἐνῶ αὐτό πού φαίνεται μέσα στόν καθρέφτη, ἀλλά δέν εἶναι πραγματικό, τό λέω *εἶδωλο*.

Τό εἶδωλο, ἐδῶ, θά μοῦ φανερώσει τό ἀντικείμενο ἔμμεσα, δηλαδή θά μοῦ φανερώσει τά χαρακτηριστικά του· θά μοῦ ἀποδώσει δηλαδή τό μέγεθος τοῦ ρολογιοῦ, θά μοῦ δείχνει τήν ὥρα, καί ἄλλα χαρακτηριστικά του. Όλα αὐτά ὅμως δέν εἶναι τό ρολόι μου· εἶναι τό εἶδωλό του.

Τό ἴδιο συμβαίνει, ἀγαπητοί μου, καί στόν Θεό ὡς πρὸς τήν κτίση, ὡς πρὸς τήν δημιουργία. Δηλαδή μέσα στήν κτίση προβάλλονται τά γνωρίσματα τοῦ Θεοῦ –ὅπως εἶναι ἡ σοφία, ἡ ἀπειρότητα, ἡ θεότητα, ἡ παντο-

δυναμία— σάν νά εἶναι τώρα ἡ κτίση ἑνας καθρέφτης, πού τό ἀντικείμενό της εἶναι ὁ Θεός. Ταυτόχρονα ὁμως ὁ Θεός εἶναι ἔξω ἀπό τήν δημιουργία, ἀλλά προβάλλεται μέσα σ' αὐτήν.⁶

Δηλαδή: Ὁ Θεός εἶναι σοφός· εἶναι πολύ φυσικό λοιπόν αὐτό πού δημιούργησε νά εἶναι φτιαγμένο κατὰ σοφό τρόπο.⁷ Βλέπω λοιπόν τή σοφία τοῦ Θεοῦ μέσα στήν κτίση. Ἀλλά βλέπω τή σοφία, δηλαδή τά χαρακτηριστικά τοῦ Θεοῦ· ὅχι τόν Θεό.

Ἀκόμα ξέρουμε, ἀγαπητοί μου, ὅτι ἕνα γραμμάριο ὕλης ἔχει μιὰ τρομακτική δύναμη μέσα του. Βλέπουμε σέ μιὰ ἀτομική βόμβα ὅτι ἐκεῖνο τό πραγματάκι πού θά ἐκτραγεῖ εἶναι λίγο, δέν εἶναι πολύ· καί ὁμως κρύβει μιὰ τρομακτική ἐνέργεια!⁸ Σκεφθεῖτε τώρα, σᾶς παρα-

6. Ὁ διεθνoὺς φήμης Ἀγγλος φυσικός David Bohm, τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Λονδίνου, ὑποστήριξε ὅτι ἡ ἀνακάλυψη τοῦ Aspect (ὅτι ὑποατομικά σωματίδια, ὑπό κατάλληλες συνθήκες, μποροῦν νά ἐπικοινωνοῦν ἀκαριαία μέ ἄλλα ὑποατομικά σωματίδια, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν ἀπόσταση πού τά χωρίζει) συνεπιφέρει τήν μὴ ὑπαρξη τῆς ἀντικειμενικῆς πραγματικότητος. Δηλαδή τό σύμπαν, παρὰ τήν φαινομενική του στερεότητα, στήν πραγματικότητα εἶναι μιὰ εἰκονική πραγματικότητα, ἕνα κολοσσιαίων διαστάσεων πολύπλοκο ὁλόγραμμα, μιὰ γιγαντιαία τρισδιάστατη εἰκόνα, ἕνα εἶδωλο (Ἀνάκτηση: 1 Μαΐου 2023 ἀπό τό <http://physics4u.gr/blog/2018/08/05/το-σύμπαν-εἶναι-μια-ψευδαίσθηση/>). Βλ. Ὁμιλία 4η, ὑποσ. 35.

7. Βλ. *Ψαλμ.* 103, 24. *Παρ.* 3, 19. *Σοφ. Σολ.* 9, 2. 15, 18. κ.ἀ.

8. Στήν εἰδική θεωρία τῆς σχετικότητος, ἐνέργεια καί μάζα συνδέονται μέ τή σχέση $E = m \cdot c^2$, ὅπου m ἡ μάζα στήν ὁποία ἀντιστοιχεῖ ἡ ἐνέργεια E , καί c ἡ ταχύτητα τοῦ φωτός. Ἐπειδή ἡ ποσότητα c^2 εἶναι ἰδιαίτερα μεγάλη, σέ ἐλάχιστη μάζα ἀντιστοιχεῖ τεράστια ποσότητα ἐνέργειας. Γιά παράδειγμα, 1.000 kg ὕλης ἀντιστοιχοῦν σέ ἐνέργεια $9 \cdot 10^{19}$ J, δηλαδή στή συνολική περίπου ἐνέργεια πού καταναλώνουν οἱ ΗΠΑ στή διάρκεια ἑνός ἔτους!

καλῶ, τό σύμπαν ὁλόκληρο τί δύναμη, τί ἐνέργεια ἔχει! Ὑἕ, τότε, ποίος εἶναι ὁ Θεός!... Ὑἕτσι, βλέπω τήν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ νά ἀνακλᾶται μέσα στήν κτίση.

Μετά, βλέπω τήν ἀπειρότητα τοῦ Θεοῦ. Ὑἕφθασε ποτέ τό μυαλό μας, ἡ σκέψη μας, –δέν λέω τό μάτι μας· ποῦ νά φθάσει τό μάτι μας...– νά συλλάβει τήν ἔννοια τῶν περάτων τοῦ σύμπαντος;⁹ Ποῦ νά τήν συλλάβει τό φτωχό μας τό μυαλό... δέν τήν συλλαμβάνει. Τό μυαλό μας –ἡ δομή του εἶναι τέτοια– δουλεύει μεταξύ τοῦ μηδενός καί τοῦ ἀπείρου. Αὐτές τίς δυό ἀκρότητες δέν τίς συλλαμβάνει.

Ὑἕαν ἐπιτρέπεται νά σᾶς τό δείξω μέ μιά μαθηματική σχέση –νά μέ συγχωρέσετε γι' αὐτό– θά σχημάτιζα μιά ἀνισότητα, καί θά ἔβαζα αὐτά πού καταλαβαίνει τό ἀνθρώπινο μυαλό ἀνάμεσα στό μηδέν καί τό ἄπειρο, γιατί καταλαβαίνει μόνο ὅ,τι εἶναι πιό πάνω ἀπό τό μηδέν καί ὅ,τι εἶναι πιό κάτω ἀπό τό ἄπειρο –γιά νά σᾶς τό δείξω καί μέ μιά τέτοια σχέση. ὙἕΟ,τι εἶναι πιό πάνω ἀπό τό μηδέν, τό μυαλό μας τό καταλαβαίνει· ὅ,τι εἶναι πιό κάτω ἀπό τό ἄπειρο, τό μυαλό μας τό καταλαβαίνει· ὅ,τι ὅμως εἶναι κοντά στό μηδέν ἢ στό ἄπειρο, τό μυαλό μας ἀδυνατεῖ νά τό συλλάβει· ἡ δομή τοῦ ἀνθρώπινου μυαλοῦ μας εἶναι τέτοια.

Ὑἕτσι, τό σύμπαν μᾶς παρουσιάζεται ἄπειρο· δέν εἶναι ὅμως ἄπειρο. Φαίνεται ἄπειρο· ἔτσι ἐμφανίζεται στό μυαλό μας. Τότε λοιπόν μπορούμε νά ποῦμε ὅτι ἐκείνος πού τό δημιούργησε εἶναι ἄπειρος. Ἀλλά αὐτά

9. Βλ. π. Ἀθανασίου Μυτιληναίου, *Ἡ Γένεσις, Χριστιανική Κοσμολογία*, Τόμος Α', Μάθημα 2ο, ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Κοιμηγείου, Στόμιον Λαρίσης 2017, ὑποσ. 11.

τά πράγματα δέν μπορεῖ νά τά φτιάξει κανένα ὄν, παρά μόνο αὐτό πού λέγεται Θεός.

Ἔτσι λοιπόν ἡ θεότητα, ἡ ἀπειρότητα, ἡ πανσοφία, ἡ παντοδυναμία καί ὅλα ἐκεῖνα τά γνωρίσματα τοῦ Θεοῦ πού εἶναι στό πρόσωπό Του ἀνακλῶνται ἐπάνω στή δημιουργία Του ὅπως ἀνακλᾶται ἓνα ἀντικείμενο πάνω σ' ἓναν καθρέφτη. Συνεπῶς ἡ σοφία πού ὑπάρχει στόν κόσμο εἶναι τό εἶδωλο τοῦ Θεοῦ· ἡ παντοδυναμία πού ὑπάρχει στόν κόσμο εἶναι τό εἶδωλο τοῦ Θεοῦ. Δέν μπορῶ νά πῶ γιά ἓνα λουλούδι, πού εἶναι σοφά φτιαγμένο, ὅτι αὐτό τό λουλούδι εἶναι ὁ Θεός, ἀλλά ὅτι ἀνακλᾶ τή σοφία τοῦ Θεοῦ.

Δέν πρέπει λοιπόν νά ταυτίσω τόν Θεό μέ τήν κτίση· οὔτε, ἀκόμα, θά πρέπει νά πῶ ὅτι δέν ἔχει καμμία σχέση ὁ Θεός μέ τήν κτίση. Οὔτε θά ταυτίσω τόν Θεό μέ τήν κτίση, οὔτε θά Τόν βγάλω ἀπό τήν δημιουργία, νά Τόν ἀπομονώσω, καί νά πῶ ὅτι ὁ Θεός δέν ἔχει καμμία σχέση μέ τή δημιουργία. Ἀνακλᾶται λοιπόν ὁ Θεός, μέ τά χαρακτηριστικά Του, μέσα στή δημιουργία Του.

Συνεπῶς ἡ κτίση, διά τῶν εἰδωλικῶν αὐτῶν καταστάσεων, δηλαδή διά τῶν ἀνακλάσεων τῶν ἰδιοτήτων καί ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ, ἔχει σκοπό νά ἀνεβάσει ἐμένα τόν λογικό ἄνθρωπο στόν Θεό. Βεβαίως ἡ δομή τοῦ μυαλοῦ μας εἶναι τέτοια πού δέν μπορούμε ὅλα νά τά καταλάβουμε. Μήν ξεχνᾶμε αὐτό τό θέμα, τῆς δομῆς τοῦ μυαλοῦ, γιατί ὑπάρχει μιᾶ ἀλαζονεία ἐκεῖ. Νομίζουν μερικοί ἄνθρωποι –γι' αὐτό σᾶς παρουσίασα προηγουμένως ἐκείνη τή σχέση τῆς ἀνισότητος– ὅτι ἂν δέν καταλάβουμε κάτι σήμερα, θά τό καταλάβουμε αὔριο.

Ναί, αὐτό τό *κάτι* ὅμως εἶναι μέσα στίς δυνατότητές μας; Γιατί ἂν δέν εἶναι μέσα στίς δυνατότητές μας, οὔτε αὖριο οὔτε μεθαύριο οὔτε ποτέ θά τό καταλάβουμε. Καί αὕτη ἡ ἴδια ἡ ἐπιστήμη, καί ἡ φιλοσοφία, ὡς πρὸς τό θέμα τῆς δυνατότητος τοῦ νοῦ, γνωρίζει τούς περιορισμούς. Καί εἶναι ἀνάγκη νά τό ξέρουμε αὐτό, γιά νά νικοῦμε τήν ἀλαζονεία τοῦ νοῦ.

Ἔτσι, ὁ σκοπός εἶναι, ἐμεῖς, μέ τή δομή τοῦ νοῦ μας πού διαθέτουμε, παρατηρώντας ὅλες αὐτές τίς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ πού ἀνακλῶνται στήν κτίση, νά ἀρχίσουμε νά ἀνεβαίνουμε σάν σέ σκάλα, γιά νά βροῦμε τό ἀντικείμενο πού ἀνακλᾶται, ἢ, καλύτερα, τό πρόσωπο πού ἀνακλᾶται μέσα στήν κτίση, τόν Θεό. Ὅταν βλέπουμε ἓνα πρόσωπο σ' ἓναν καθρέφτη, τί κάνουμε; συνεχίζουμε νά βλέπουμε στὸν καθρέφτη; ἢ στρέφουμε τό πρόσωπό μας νά δοῦμε ποιό εἶναι τό πρόσωπο αὐτό πού προβάλλεται μέσα σ' αὐτόν; Αὐτό πρέπει νά κάνει καί ὁ ἄνθρωπος· νά μὴ μένει μέσα στήν κτίση, ἀλλὰ ἀνά πᾶσα στιγμή νά στρέφει τά μάτια του, τόν νοῦ του, πέρα ἀπὸ τήν κτίση, γιά νά ἀνακαλύψει τό ἀνακλώμενο Πρόσωπο μέσα σ' αὐτήν.¹⁰

10. Οἱ ἅγιοι στέκονταν μέ διάκριση ἀπέναντι στήν κτίση. Δέν τήν θεοποιοῦσαν, οὔτε τήν ὑποτιμοῦσαν· τή σέβονταν, γιατί τήν ἐβλεπαν ὡς ἓνα ἀναγωγικό μέσο πού τούς ὀδηγοῦσε στή θεωρία τοῦ Δημιουργοῦ. Ὁ ἅγ. Κάλλιστος Καταφυγιώτης, σὺν *Περὶ θείας ἐνώσεως καὶ βίου θεωρητικοῦ* (Φιλοκαλία, ιζ', τ. Ε', σ. 10), λέει: «Ἐντεῦθεν σκοποῦμένοις ὀρθῶς, τοῖς μὲν δημιουργικῶς αἰτιατοῖς, συμβαίνει θεωρητικῶς ἀνάγειν τὸν νοῦν πρὸς τὸν ἐνοπρισιμὸν τοῦ ἐνός, καὶ ἐνοῦν αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ ὑπερκοσμοῦ ἐνὸς ἐνιαίαν ἔννοιαν ἀπολύτως καὶ ἀπλῶς, εἴ γε τούτοις ὁ νοῦς ἐνορᾷ κατὰ τὸ εἶκός». Ἡ παρατήρηση τῶν κτισμάτων, σύμφωνα μέ τόν

Τώρα, ἂν τελικά οἱ ἄνθρωποι χάσουν τόν Θεό ἀπό τόν ὀπτικό ὁρίζοντα τῆς νοήσεώς τους καί μένουν μόνο στήν κτίση, δηλαδή βλέπουν μόνο τίς ἀνακλώμενες ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ, χωρίς νά ἀναζητοῦν τόν Θεό –γιά λόγους πού θά δοῦμε λίγο πιό κάτω–, τότε οἱ ἄνθρωποι ἀρχίζουν νά βλέπουν μόνο τά εἶδωλα, τίς ἀνακλάσεις – τή σοφία, τήν παντοδυναμία, τήν ἀπειρότητα... Κι ἐπειδή ταυτίζουν αὐτές τίς ἀνακλάσεις μέ τήν κτίση, μέ τόν καθρέφτη, θεοποιοῦν τήν κτίση.

Αὐτό μοιάζει μ' αὐτό πού παθαίνει καί ἓνα μικρό παιδί, ἥ μᾶλλον μιὰ γάτα, ἓνας σκύλος, ἓνα ζῶο. Ἄν

ὅσιο Ἐφραίμ τόν Σύρο, ὁδηγεῖ τόν ἄνθρωπο στή θεά τοῦ Ποιητοῦ τῶν ἀπάντων: «*Μακάριος ὁ ἐν συνέσει πνευματικῇ καθορῶν τὸν χορὸν τῶν ἀστέρων τῇ δόξῃ λαμπόμενον καὶ τὸ κάλλος τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐπιποθῶν θεάσασθαι τὸν Ποιητὴν τῶν ἀπάντων.*» (Ἔργα, τόμ. Β', Μακαρισμοί, κεφάλαια νά', σ. 261). Ἐπίσης, ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς συμπυκνώνει αὐτὴ τὴν ἀναγωγικὴ λειτουργία τῆς κτίσεως ὡς ἑξῆς: «*Ὁ Θεὸς ἔκτισε τὸν ἀόρατον κόσμον καὶ τὸν ὁρώμενον, καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα δηλονότι αὐτὸς ἐποίησε. Καὶ εἰ ὁ ὁρώμενος κόσμος τοιοῦτός ἐστι καλός, ποῖος ἄρα ἐστὶν ὁ ἀόρατος; Εἰ δὲ κρείττων τούτου ἐκεῖνος, πόσον ὑπὲρ τοὺς δύο ὁ κτίσας τούτους Θεός;*» (Φιλοκαλία, τόμ. Β', Περὶ ἀγάπης κεφαλαίων ἑκατοντὰς τρίτη, παρ. 71, σ. 37). Ὁ δὲ ἅγιος Πέτρος ὁ Δαμασκηνός, στὸ Περὶ τῆς ἑκτης γνώσεως (Φιλοκαλία, τόμ. Γ', σ. 122) λέει: «*Καὶ ἀπλῶς παντὸς πράγματος τὸ κάλλος καὶ τὴν χρῆσιν ἀπαθῶς θεωρῶν ὁ φωτιζόμενος, ποθεῖ τὸν ποιητὴν καί, κατανοῶν τὰ αἰσθητὰ πάντα, τὰ ἄνω τε καὶ κάτω κτίσματα, λέγει δὴ τὸν οὐρανόν, τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην τὰ ἄστρα, τὰ..., πάντα τὰ αἰσθητὰ κτίσματα κατὰ νοῦν ἐπιφέρων, ἐκπλήττεται μὲν θαυμάζων τὸν Δημιουργόν... Κατανοῶν δὲ τὴν κεκρυμμένην τοῦ Θεοῦ ἐν τοῖς κτίσμασιν ἀγαθότητα καὶ σοφίαν, δυνάμιν τε καὶ πρόνοιαν..., πιστεύει ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῇ κτίσει τι πάρεργον, οὐδὲ κακόν, ἀλλὰ τὰ παρὰ τὸ θεῖον θέλημα γινόμενα εἰς ἀγαθὰ μεταποιεῖ ὁ Θεὸς θανασιῶς.*».

γιά μιὰ στιγμή ἢ γάτα δεῖ τό πρόσωπό της στόν καθρέφτη, ἀμέσως κοιτάζει καλά νά δεῖ ποιά εἶναι αὐτή ἢ ἄλλη γάτα! Γιατί; Διότι ταύτισε τό εἶδωλο μέ τό ἀντικείμενο, καί νομίζει ὅτι τό ἀντικείμενο εἶναι μέσα ἐκεῖ στόν καθρέφτη, ὅτι πράγματι εἶναι μιὰ ἄλλη γάτα μέσα στόν καθρέφτη, ἐνῶ δέν εἶναι παρά τό εἶδωλό της.

Ἔτσι λοιπόν, ἂν καί ὁ ἄνθρωπος κάνει αὐτήν τήν σύγχυση τῶν ιδιοτήτων τοῦ Θεοῦ μέσα στήν κτίση καί πεῖ *Τί ὥραϊα πράγματα φτιάχνει ἡ Φύση...* τότε ταυτίζει τά εἶδωλα πού ὑπάρχουν μέσα στήν κτίση μέ τόν Θεό· δηλαδή δέν βλέπει πλέον τόν Θεό, ἀλλά βλέπει τήν κτίση, τήν ὁποία καί θεοποιεῖ. Αὐτό λέγεται *λατρεία τῶν εἰδώλων*, δηλαδή τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ Θεοῦ, πού δέν εἶναι ὁ Θεός, ἀλλά τά χαρακτηριστικά Του μέσα στήν κτίση. Καί λατρεύει ὁ ἄνθρωπος αὐτά τά χαρακτηριστικά τοῦ Θεοῦ, πού ἀνακλῶνται μέσα στή δημιουργία.

Ἔτσι, ἔφτιαξε τήν θεά Ἀθηνᾶ, λατρεύοντας τή σοφία· ἔφτιαξε τόν θεό Ἀπόλλωνα, τόν θεό τοῦ Ἡλίου, τῶν καλῶν τεχνῶν καί τῆς ὁμορφιάς, λατρεύοντας τήν τέχνη, λατρεύοντας τήν ὁμορφιά· ἔφτιαξε τόν θεό Δία, λατρεύοντας τή δύναμη· ἔφτιαξε τή θεά Δήμητρα, λατρεύοντας τή Γῆ... καί οὕτω καθεξῆς.

Αὐτά ὅμως εἶναι χαρακτηριστικά τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἐνός Θεοῦ. Δέν ὑπάρχει θεός Ἀπόλλων καί θεά Ἀθηνᾶ. Δέν θά θεοποιήσω τή σοφία, δέν θά θεοποιήσω τήν ὁμορφιά, δέν θά θεοποιήσω τή Γῆ, ἀλλά θά προσπαθήσω νά δῶ, πέρα ἀπό αὐτά πού ἀνακλῶνται, τόν ἀληθινό Θεό.

Βέβαια, γιά ἐμᾶς, πού χονδρικά τουλάχιστον δέν

εἴμαστε εἰδωλολάτρες, μοιάζει τό πράγμα πολύ ἀπλό· τόσο, πού θά μοῦ λέγατε, καί δικαιολογημένα: *Τί μᾶς τά λέτε αὐτά; Αὐτά εἶναι αὐτονόητα.* Ἄν σκεφθεῖτε ὅμως, ἀγαπητοί μου, ὅτι πέρασαν ἀπό τόν κόσμον αὐτό, ἀπό τόν πλανήτη μας αὐτόν, σοφοί ἄνθρωποι, πού δέν μπόρεσαν νά ξεχωρίσουν τόν Θεό ἀπό τά δημιουργήματα, καί ταύτισαν τόν Θεό μέ τά δημιουργήματα, καί λάτρευσαν τήν κτίση παρὰ τόν Κτίστη,¹¹ τότε θά μοῦ λέγατε, Ἔ, δικαιολογημένα· διότι, τέλος πάντων, αὐτοί ἔζησαν σέ παρωχημένες ἐποχές. Καί ἂν σᾶς ἔλεγα ὅτι ἡ ἴδια σύγχυση ἐπικρατεῖ καί σήμερα, τί θά λέγατε;

Ἐπί παραδείγματι, ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι παρασύρονται στόν Τεκτονισμό, στόν Μασονισμό, μήπως δέν εἶναι ἄνθρωποι μορφωμένοι; δέν ξέρουν γράμματα; ἐνδεχομένως δέν κατέχουν καί πτυχία; Πῶς γίνεται νά πιστεύουν στήν εἰδωλολατρία; Διότι οἱ Μασόνοι εἶναι εἰδωλολάτρες. Μήν τό ξεχνᾶτε αὐτό. Εἶναι θρησκεία ὁ Μασονισμός, καί μάλιστα εἰδωλολατρική θρησκεία μυστηριακῆς ὑφῆς· τό λένε οἱ ἴδιοι οἱ Τέκτονες αὐτό στά συγγράμματά τους. Πῶς λοιπόν μπορεῖ νά παρασυρθεῖ ἓνας μορφωμένος ἄνθρωπος, καί νά φθάσει νά λέει ὅτι ὁ ἥλιος, ὁ Μ.Α.Τ.Σ. (ὁ Μέγας Ἀρχιτέκτων Τοῦ Σύμπαντος) μπορεῖ νά εἶναι ὁ Θεός; Πῶς μπορεῖ νά ταυτίζει τή δύναμη τοῦ Ἡλίου, τή σοφία μέ τήν ὁποία εἶναι φτιαγμένος, τό φῶς του, μέ τόν Θεό, καί νά λέει ὅτι αὐτό εἶναι ὁ Θεός;

Διάβαζα χθές γιά τόν πολύν Ὁριγένη, πού πίστευε –τώρα θά γελάσετε ἴσως· ἀλλά πρέπει νά ἐξηγήσει κα-

11. Βλ. Ρωμ. 1, 23· 25. . κ.ἀ.

νείς πιό πολλά, γιά νά φθάσει νά μή γελάσει, ἀλλά νά κλάψει— ὅτι ὁ Ἥλιος, ἡ Σελήνη καί τά ἀστέρια ἔχουν νόηση, εἶναι λογικά ὄντα!¹² Ἐάν λοιπόν ἀκόμη καί μέσα στόν χῶρο τόν χριστιανικό ἄνθρωποι ὅπως ὁ πολὺς Ὁριγένης φθάνουν νά ποῦν τέτοια πράγματα, τότε πόσο περισσότερο θά πλανῶνται κάθε στιγμή οἱ ἀπλοί ἄνθρωποι, παρὰ τό φῶς τοῦ Χριστοῦ πού ἔχουμε!

Ἀπό τήν στιγμή πού θά ἀρνηθοῦμε τόν Χριστό, αὐτομάτως γινόμαστε εἰδωλολάτρες. Καί ἐφόσον οἱ χριστιανικοί λαοί ἀρνήθηκαν τόν Χριστό, αὐτομάτως ἔχουν πέσει στήν εἰδωλολατρία, εἴτε τήν παχυλή εἰδωλολατρία εἴτε τήν λεπτή, δηλαδή ἐκείνη πού ἴσως δέν φαίνεται καί πολύ εὐκόλα.

Ὡστόσο, ὅλα αὐτά ὁ ἀπόστολος Παῦλος τά λέει συνεπτυγμένα στήν Πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολή του, καί μᾶς περιγράφει τό ποιός ἦταν ὁ κόσμος στήν ἀρχαιότητα, πῶς κινήθηκε, ἀλλά, δυστυχῶς-δυστυχέστατα, καί πῶς μέχρι σήμερα κινεῖται. Λέει λοιπόν:

«Τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς.» Τό γνωστὸν τοῦ Θεοῦ, δηλαδή ἡ γνώση τοῦ Θεοῦ, ἔχει γίνει φανερὴ στοὺς ἀνθρώπους. Γιατί; «ὁ γὰρ Θεὸς αὐτοῖς ἐφάνέρωσε»· γιατί ὁ Θεός φανέρωσε τόν ἑαυτό Του σ' αὐτούς. Πῶς; Αἰτιολογεῖ ὁ ἀπόστολος καί λέει: «τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ», διότι οἱ ἀόρατες ιδιότητές Του, «ἀπὸ κτίσεως κόσμου», ἀπὸ τόν καιρὸ πού κτίσθηκε ὁ κόσμος, «τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται», γίνονται νοητές διὰ μέσου τῶν δημιουργημάτων. Διότι

12. Βλ. Ὁριγένους, *Περὶ Ἀρχῶν*, I, PG 11, 174B: «Ὅτι ἔμψυχος ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες... Ὅτι δὲ πρεσβυτέρα ἡ ψυχὴ τοῦ ἡλίου τῆς ἐνδέσεως αὐτοῦ τῆς εἰς τὸ σῶμα...».

οἱ ἄορατες ἰδιότητες Του ἀποτυπώθηκαν σάν σφραγίδα στή δημιουργία. Κι ἂν θέλετε ἀκόμα, ἀγαπητοί μου, ὄχι μόνο οἱ ἄκτιστες ἐνέργειες πού σᾶς ἀνέφερα προηγουμένως, ἀλλά καί οἱ λεγόμενες *ἡθικὲς ἐνέργειες* τοῦ Θεοῦ. Ἀκόμα καί ἡ ἀγάπη εἶναι ἀποτυπωμένη μέσα στό σύμπαν! Καί ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καί τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ... ὅλα!

Βλέπετε ὅτι δέν πάει νά χαθεῖ τίποτε ἀπό τό ἀρχικό σχέδιο τοῦ Θεοῦ, νά ματαιωθεῖ, παρότι ἡ πώση τῶν πρωτοπλάστων ἐμφανίζεται ἐκ τῶν ὑστέρων· σημειῶστε το αὐτό. Καί δέν πάει νά χαθεῖ τίποτε, διότι ἀπλούστατα ὑπάρχει ἡ πρόνοια καί ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἀγάπη συνδυάζεται μέ τή σοφία. Ἡ πρόνοια δέν εἶναι παρὰ ἡ συνισταμένη τῆς δυνάμεως, τῆς σοφίας καί τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

Λοιπόν· «τὰ γὰρ ἄορατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἥ τε αἰδίδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης». Νά σᾶς τό μεταφράσω: Διότι οἱ ἄορατες ἰδιότητές Του, τόσο ἡ αἰώνια δύναμή Του, ὅσο καί ἡ θεότητά Του, βλέπονται καθαρά ἀφότου δημιουργήθηκε ὁ κόσμος, καί γίνονται νοητές διὰ μέσου τῶν δημιουργημάτων. Ἀλλά αὐτό πού γίνεται νοητό διὰ μέσου τῶν δημιουργημάτων, αὐτό ἀκριβῶς λατρεύτηκε! ἐνῶ αὐτό ἔπρεπε νά εἶναι τό μέσο, ὁ τρόπος γιὰ νά φθάσει ὁ ἄνθρωπος στό νά γνωρίσει τόν Θεό.

Καί συνεχίζει: «εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολόγητους», γιὰ νά γίνουν ἀναπολόγητοι· νά μὴν ποῦν οἱ ἄνθρωποι Δέν ἤξερα... «διότι γνόντες τὸν Θεὸν οὐχ ὥς Θεὸν ἐδόξασαν ἢ εὐχαρίστησαν, ἀλλ' ἐματαιώθησαν

ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδιά· φάσκοντες εἶναι σοφοί», ἰσχυριζόμενοι ὅτι εἶναι σοφοί, «ἐμωράνθησαν, καὶ ἥλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἐρπετῶν.»¹³. Οἱ ἄνθρωποι ἔφθασαν στό σημεῖο, στό τέλος, νά θεοποιήσουν τὴν κτίση, καὶ νά ποῦν ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἓνας ἄνθρωπος (τοῦ φτιάχνουμε καὶ τό ἄγαλμά Του), ἓνα πτηνό ἢ ἓνα τετράποδο, ἓνα φίδι, ἓνας κροκόδειλος... ὅ,τι ἄλλο! Ἐκεῖ, λέει, ἔφθασε ἡ ἀσύνετη καρδιά τους, δηλαδή ἡ ἀφροσύνη τους.

Ὡστε λοιπόν εἰδωλολατρία εἶναι ὅταν ὁ ἄνθρωπος περιορίζει τὸν πνευματικό του ὀπτικό ὁρίζοντα σέ ὅ,τι εἶναι κτιστό, καὶ δέν τὸν ἐπεκτείνει πέραν ἐκείνων πού βλέπει πρὸς τὸν Θεό. Αὐτό λέγεται εἰδωλολατρία. Μπορεῖ δηλαδή ὁ ἄνθρωπος νά θεοποιεῖ τὰ οὐράνια σώματα, τὰ ἐπίγεια ἀντικείμενα, τὰ πράγματα, ἓνα ποτάμι –μήπως δέν εἶχε θεοποιηθεῖ ὁ Νεῖλος;– νά θεοποιεῖ τὴ θάλασσα –γιὰ παράδειγμα, στό πρόσωπο τοῦ Ποσειδῶνος...

Ἀγαπητοί μου, μέχρι σήμερα λατρεύουμε τὴν θάλασσα στό πρόσωπο τοῦ Ποσειδῶνος! Ἀπόδειξη αὐτοῦ εἶναι ὅτι δέν ἔχουμε ἀλλάξει καὶ τὴ φρασεολογία μας ἀκόμα.

Μή μοῦ πεῖτε ὅτι εἶναι ἀπλῶς θέμα φρασεολογίας, ὅτι δηλαδή θέλουμε νά διατηρήσουμε ἴσως τὴν παλιά μας φρασεολογία, γιὰ νά θυμόμαστε ὅτι εἴμαστε ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, καὶ λέμε ὅτι ὁ Ποσειδῶν

13. Ρωμ. 1, 19-23.

ταράσσει τά νερά τῆς θάλασσας... ἢ ὅτι ὁ Ἐγκέλαδος ταράσσει τά ἔγκατα τῆς γῆς, καί γίνεται σεισμός... καί ἄλλα πολλά! Ἡ ἴδια ἡ φρασεολογία μας ἀκόμη δείχνει ὅτι μένουμε σ' αὐτά τά σχήματα.¹⁴

Θά μοῦ πεῖτε: *Μά πιστεύουμε σήμερα ὅτι ὑπάρχει Ἐγκέλαδος ἢ ὑπάρχει Ποσειδῶνας;*

Σᾶς ἐξήγησα, ἀγαπητοί μου. Ἄνθρωποι μορφωμένοι, σπουδαῖοι, φθάνουν δυστυχῶς στό σημεῖο αὐτό. Μπορεῖ ἴσως νά μήν πιστεύουν ὅτι ὑπάρχει Ποσειδῶνας, ὅπως θά πίστευε ἓνας ἀπλός ἄνθρωπος λατρεύοντας τό ἄγαλμα τοῦ Ποσειδῶνος· ὅμως πιστεύουν στή δύναμη τῆς θάλασσας, καί τή λένε *Ποσειδῶν*. Πιστεύουν στή δύναμη τῆς δημιουργίας... ἢ στή δύναμη τοῦ

14. Στόν καθημερινό μας λόγο χρησιμοποιοῦμε συχνά ἐκφράσεις ἀπό τήν ἀρχαία ἐλληνική μυθολογία, ὅπως: *Χτύπα ξύλο* (ἄπτεσθαι ξύλου), ἐπειδή στά δένδρα νόμιζαν πῶς κατοικοῦσαν νύμφες (*Δρυάδες* - *Ἀμαδρυάδες*) καί χτυποῦσαν τό ξύλο τοῦ κορμοῦ τῶν δένδρων γιά νά ἐπικαλεστοῦν τήν προστασία τους, καθὼς οἱ νύμφες μπορούσαν νά πραγματοποιήσουν τίς εὐχές τῶν ἀνθρώπων. Λέμε γιά κάποιον ὅτι εἶναι *Κέρβερος*, ἐπειδή ὁ φύλακας τοῦ Ἄδου εἶχε τήν μορφή σκύλου, μέ τρία κεφάλια καί οὐρά πού ἀπέληγε σέ κεφαλή δράκου, καί ἦταν σκληρός καί ἀνυποχώρητος. Ἐπίσης, ἐπειδή ὁ μύθος ἤθελε τόν Ἐγκέλαδο νά κινεῖται ἐξαγριωμένος καί νά ἀναστενάξει μέσα στή Γῆ, προκαλώντας σεισμούς καί ἐνεργοποιώντας ἡφαιστεια, λέμε φράσεις ὅπως *ξύπνησε ὁ Ἐγκέλαδος* ἢ ὁ *Ἐγκέλαδος χτύπησε στό τάδε μέρος κ.ο.κ.* Ὅμοίως λέμε: *Ἄνοιξε ὁ ἀσκός τοῦ Αἰόλου* (ὁ θεός τοῦ ἀνέμου), *Αἰολικό πάγκο* ἢ *Αἰολικός Σταθμός Παραγωγῆς Ἡλεκτρικῆς Ἐνέργειας*, *κυνηγάει Χίμαιρες* (ἡ Χίμαιρα ἦταν ἓνα φοβερό τέρας πού ἐξέπνεε φωτιά, εἶχε σῶμα κασιόικας, κεφάλι λιονταριοῦ, καί ἡ οὐρά του κατέληγε σέ φίδι), δηλαδή ὄντα ἢ ἀντικείμενα πού δημιουργήθηκαν ἀπό τόν συνδυασμό ἐτερόκλητων στοιχείων, κ.ἄ. Ἡ ἀρχαioελληνική μυθολογία ἐπίσης ἀποτελεῖ ἀστείρευτη πηγή ὀνομάτων γιά γαλαξίες, ἀστέρες, πλανῆτες, ἀστερισμούς κ.ἄ.

ἐαυτοῦ τους, καί μέ τόν τρόπο αὐτόν αὐτοθεώνονται οἱ φτωχοί καί ταλαίπωροι ἄνθρωποι!¹⁵

Ἐπίσης, πέρα ἀπό τά δημιουργήματα, ὅ,τι κτιστό στή δημιουργία πού τυχαίνει λατρείας μπορεῖ νά εἶναι ἀκόμη ὁ πλοῦτος, ἡ τέχνη, ἡ τεχνική, ἡ ἐπιστήμη...

Λεγόταν μάλιστα τόν περασμένο αἰώνα ἀπό μερικούς ὑπερραϊσιόδοξους φιλοσόφους ὅτι τώρα πιά ἡ ἐπιστήμη θά φθάσει νά λύσει ὅλα τά προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου. *Ζήτω! Δέν ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό τόν Θεό! Ζήτω ἡ ἐπιστήμη! Ζήτω ἡ τεχνική!*¹⁶

Τώρα, ἐάν ἡ ἐπιστήμη καί ἡ τεχνική κατάφεραν νά λύσουν ἢ νά πολλαπλασιάσουν τά ἀνθρώπινα προβλήματα, αὐτό, ἀγαπητοί μου, δέν εἶναι ἀνάγκη νά σᾶς τό

15. Ὁ πυρήνας τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος εἶναι ἡ αὐτονομία τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν Θεό, ἡ αὐτοθέωση, ἡ θέωση χωρίς τόν Θεό. Βλ. π. Ἀθανασίου Μυτιληναίου, *Ἡ Γένεσις, Χριστιανική Ἀνθρωπολογία*, τόμ. Β', Μαθήματα 19ο, 20ό καί 21ο, ἐκδ. Ἱερῶς Μονῆς Κομνηνείου, Στόμιον 2018.

16. Τό εἶδωλο τῆς γνώσεως, ὁ ἐπιστημονισμός, δέν εἶναι ἀπλῶς ἡ ὑπερβολική ἐκτίμησή μας πρὸς τήν ἐπιστήμη, ἀλλά ἡ μεταβολή της ἀπό μέσο γιά τή γνώση τοῦ κόσμου καί τή βελτίωση τῆς ζωῆς σέ θεμέλιο καί σκοπὸ τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξῆς καί ἡ ἀναγωγή της σέ μεταφυσική δύναμη. Πρόκειται γιά μιὰ στάση ἀπόλυτης ἐξαρτήσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ αὐτήν, ὅπως τήν ἐκφράζει μέ ἀφέλεια, καί ἀλαζονεία συνάμα, ἡ φράση τοῦ Laplace πρὸς τόν Ναπολέοντα, μετὰ τήν συγκρότηση τῆς ὑποθέσεώς του γιά τό ἡλιακὸ σύστημα: *Τώρα πιά δέν μοῦ χρειάζεται ἡ ὑπόθεση Θεός!* (Β. Στογιάννος, *ἡ ἀπαιδωλοποίηση τοῦ κόσμου καί τοῦ ἀνθρώπου*, www.pemprousia.gr/2012/05/i-apidolopiisi-tou-kosμου-ke-tou-an) Βλ. δήλωση τοῦ Στίβεν Χόκινγκ, μέ τήν ὁποία ἡ ἀποδοχή ἐνός παντοδύναμου καί πάνσοφου Δημιουργοῦ γιά νά ἐξηγηθοῦν ἡ γένεση καί ἡ εὐρύθημη λειτουργία τοῦ Σύμπαντος ὅχι μόνο δέν εἶναι καθόλου ἀπαραίτητη, ἀλλά εἶναι καί ἐπιστημονικά ἐσφαλμένη! (Πηγή: *Ἐλευθεροτυπία*, 18/9/2010)

ἀποδείξω, οὔτε κἄν νά σᾶς τό ἀναφέρω. Ζοῦμε στήν ἐποχή μας, καί τό βλέπουμε. Κάποιοι ἔλεγαν: Δῶστε μας πίστωση ἐκατό χρόνων, καί θά δεῖτε πῶς θά γίνει ὁ κόσμος! Τόν εἶδαμε πῶς ἔγινε... Δέν ἐξέπνευσε ἀκόμη ὁ 20ός αἰώνας, καί ἐτοιμαζόμαστε γιά Γ΄ παγκόσμιο πόλεμο!¹⁷

Ύστερα βλέπουμε ὅτι οἱ ἀρρώστιες καί οἱ ψυχολάθειες καί οἱ καρκίνοι, ἐξαιτίας τῶν ὁποίων οἱ ἄνθρωποι ἀλλόφρονες κινοῦνται, καί κάθε εἶδους διαφθορά, ἀλλά καί ἡ τρομοκρατία καί τόσα ἄλλα πράγματα αὐξήθηκαν! Ἀγρίεψε ὁ ἄνθρωπος, ὅσο ἴσως ποτέ ἄλλοτε, μέσα σ' ἓναν χῶρο πού κυριαρχεῖ ἡ ἐπιστήμη καί ἡ τεχνική! Φοβερό! Ὅντως, ἄγριος ὁ ἄνθρωπος σήμερα· κι ὅμως δέν τόν ἡμέρεψε οὔτε ἡ ἐπιστήμη οὔτε ἡ τεχνική!

Καθεαυτήν βέβαια οὔτε ἡ ἐπιστήμη εἶναι κακή οὔτε ἡ τεχνική. Ἀκούσατε τί εἶπα; Δέν εἶναι κακά πράγματα αὐτά. Ὅταν ὅμως χωριστοῦν ἀπό τόν Θεό, τότε εἶναι κακά. Ὁ Θεός θέλει αὐτά νά ὑπηρετοῦν τόν ἄνθρωπο ὅσο ζεῖ στήν παρούσα ζωή, σ' αὐτή τήν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος¹⁸, ἕως ὅτου ἔρθει ἡ ὥρα τῆς ἀναστά-

17. Ὁ ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός συνήθιζε νά λέει: *Τά ἄθρα γράμματα* (ἡ κοσμική γνῶση) *θά καταστρέψουν τόν κόσμο*. Ἀλλά καί ὁ ἅγιος Χριστόφορος ὁ Παπουλᾶκος, ὅταν ἔβλεπε τούς γραμματισμένους πού ἔρχονταν ἀπό τά πανεπιστήμια τῆς Δύσεως νά περιφρονοῦν τήν ὀρθόδοξη πίστη, καί μέ τά λόγια καί τή ζωή τους νά γίνονται σκάνδαλο στόν λαό, ἔλεγε συχνά: *Τά ἄθρα γράμματα θά καταστρέψουν τόν τόπο μας*. Καί οἱ δύο Ἅγιοι εἶναι σύμφωνοι μέ τόν θεόπνευστο λόγο τῆς Γραφῆς γιά τήν κοσμική σοφία: «*Οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία ἄνωθεν κατερχομένη, ἀλλ' ἐπίγειος, ψυχική, δαιμονιώδης*» (1ακ. 3, 15). (Περιοδικό ΣΠΘΑ, 7-8-2013)

18. Βλ. *Ψαλμ.* 83, 7. *Κριτ.* 2, 5.

σεως τῶν νεκρῶν. Ἀλλά ὅχι ὅμως αὐτά –πού εἶναι παρηγορητικά στοιχεῖα τοῦ παρόντος κόσμου– νά φθάσουμε νά τά θεοποιήσουμε! Προσοχή, γιατί πάντα ὁ Θεός, ὅπως εἶναι γνωστό, γκρεμίζει τά εἰδωλα!¹⁹

Ἀλλά νά προχωρήσω λίγο περισσότερο. Εἰδωλο, ἀκόμη, ἀγαπητοί μου, μπορεῖ νά εἶναι καί τό σπίτι μας, καί οἱ συγγενεῖς μας, καί τά παιδιά μας!

Πόσες φορές δέν θέσαμε ὡς στόχο καί σκοπό τῆς ζωῆς μας ἓνα *εὐτυχισμένο σπίτι*, νομίζοντας ὅτι αὐτό εἶναι τό πᾶν! Μή μᾶς γελᾷ τό ὅτι πᾶμε κάπου-κάπου καί στήν ἐκκλησία. Μή μᾶς ξεγελᾷ τό θέμα, μή μᾶς ἀπατᾷ, ὅτι μποροῦμε καί νά κοινωνοῦμε καί νά ἐξομολογούμεστε· στό μεδοῦλι μας εἴμαστε εἰδωλολάτρες! Naί, πιστεύουμε στά ἀγαθά μας, πιστεύουμε στό σπίτι μας, πιστεύουμε στά παιδιά μας... γι' αὐτό καί ταρασσομάστε ἅμα τά χάσουμε.²⁰

19. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ἀποτελεῖ ὁ περίφημος *Πύργος τῆς Βαβέλ* (Γέν. 11, 1-10). Κάτι ἀνάλογο ἔγινε καί μέ τόν *Τιτανικό* –κατά τόν πλοίαρχό του, οὔτε ὁ Θεός δέν μποροῦσε νά τόν βυθίσει!– πού ὅμως βυθίστηκε στό πρῶτο του ταξίδι! Τό ἴδιο ἀργότερα καί μέ τό ἐπανδρωμένο διαστημικό λεωφορεῖο-πρόκληση *Challenger*, ὅταν ἀνατινάχθηκε στόν ἀέρα 73 δευτερόλεπτα μετά τήν ἐκτόξευσή του (28-1-1986). Ἀλλά καί μέ τό Τσέρνομπιλ (26-4-1986), πού ἡ πυρηνική ἐνέργειά του δημιούργησε τρομακτική οἰκολογική καταστροφή, μέ χιλιάδες θύματα μέχρι σήμερα. Ὅσο ὁ ἄνθρωπος θά ἀγνοεῖ προκλητικά τόν Δημιουργό του, τόσο ὁ Θεός θά τόν ἀφήνει νά τρώει τά μοῦτρα του γιά νά συνέλθει.

20. Βλ. *Ματθ.* 10,37. 5,29-30. 19,29. *Μάρκ.* 9,43-47. *Α΄ Κορ.* 8,13. Θά μποροῦσε κάποιος νά μοῦ πεῖ πώς αὕτη δέν εἶναι ἡ γνήσια πνευματικότητα, ἀλλά μιᾷ ψευδοπνευματικότητας. Ποῦ θά βρεθεῖ ὅμως ἡ ἀληθινή πνευματικότητα; Ἴσως στήν ἐρημο ἢ σέ ἀπομονωμένα κελλιά. Ἡ πνευματικότητα πού ὑπάρχει σήμερα στήν Ἐκκλησία μέ τρομάζει. Δέν ὑπάρχει τίποτε χειρότερο ἀπό μιᾷ φαι-

Βγάλετε, παρακαλῶ, τό ἀντικείμενο τῆς λατρείας ἀπό τά μάτια ενός λάτρου, καί θά δεῖτε ἀμέσως πῶς θά ταραχθεῖ. Ἄν φύγει μπροστά ἀπό τά μάτια του τό σπίτι του, τό παιδί του, θά ταραχθεῖ. Θά ταραχθεῖ ὅχι μ' ἐκείνη τήν φυσική ταραχή πού αἰσθανόμαστε ὅλοι, πού εἶναι στοιχειῶδες πράγμα καί ἀνθρώπινο. Ὅταν χάσω ἕναν ἄνθρωπό μου, ὅταν χάσω τό σπίτι μου, εἶναι πολύ φυσικό νά λυπηθῶ κάπως καί τά λοιπά· δέν θά σκάσω στά γέλια! Ὅταν ὅμως φθάσω στό σημεῖο νά τρελλαθῶ, νά αὐτοκτονήσω ἢ ὅ,τι ἄλλο, αὐτό σημαίνει ὅτι ὅλα αὐτά τά εἶχα κάνει εἰδωλα, κι ἐγώ τά λάτρευα χωρίς νά τό καταλαβαίνω!

Βλέπετε λοιπόν πῶς μπαίνει ἡ εἰδωλολατρία μέσα στή ζωή μας;

Γι' αὐτόν τόν λόγο, ἀγαπητοί μου, βλέποντας ὅλα αὐτά, ὅπως τά ἀναλύσαμε καί τά ἀναλύουμε, μπορεῖτε νά ὑπολογίσετε τί βάθος εἰδωλολατρίας ἐπικρατεῖ στους ἀνθρώπους, καί μάλιστα στους χριστιανούς, καί ιδιαίτερα στήν ἐποχή μας;

Αὐτή λοιπόν εἶναι ἡ εἰδωλολατρία.

Ἀλλά τί μπορεῖ νά ὑπάρχει πίσω ἀπ' αὐτή τήν κατάσταση; Τί μπορεῖ νά ὑπάρχει πίσω ἀπό τή λατρεία τῶν εἰδώλων μου, πού εἶναι ὁ ἥλιος, ἡ Σελήνη, ὁ εὐδαιμονισμός, τό παιδί μου, ὁ πλοῦτος, ἡ τέχνη, ἡ τεχνική; Τί μπορεῖ νά κρύβεται;

Ἀκοῦστε· τό χαρακτηρίζει ὁ ἴδιος ὁ Κύριος: κρύβεται «ὁ θρόνος τοῦ σατανᾶ»... ἐκεῖ «ὅπου ὁ σατανᾶς κατοικεῖ»!

Πῶς εἶναι δυνατόν νά πηγαίνει ὁ διάβολος καί νά θρονιάζεται σ' ἐκεῖνα πού ἀνακλοῦν τίς ιδιότητες τοῦ Θεοῦ καί νά κατοικεῖ ἐκεῖ; Καί λέω τή λέξη *θρονιάζεται* ἐπειδή ὁ Κύριος εἶπε ὅτι ἐκεῖ εἶναι ὁ *θρόνος τοῦ Σατανᾶ*, καί ἀκόμη ὅτι ἐκεῖ κατοικεῖ ὁ Σατανᾶς.

Καί συγκεκριμένα, ὅταν ὁ Κύριος μιλάει γιά τήν εἰδωλολατρία στήν ἐπιστολή Του πρὸς τόν ἐπίσκοπο τῆς Περγάμου καί λέει ὅτι ἐκεῖ βρίσκεται ὁ *θρόνος τοῦ Σατανᾶ*, τό λέει γιατί ἐκεῖ ἦταν ὁ *θρόνος τοῦ Διός*, ἓνας τεράστιος βωμός, τεράστιο ἄγαλμα, περιώνυμο! Καί ἡ Πέργαμος θεωρεῖτο ἡ πλέον *κατείδωλος πόλις* τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, φημισμένη γιά τά ἱερά της, ἰδιαίτερα φημισμένη –τά λέγαμε τήν προηγούμενη φορὰ. Καί λέει ὁ Κύριος τώρα ὅτι αὐτός ἀκριβῶς ὁ βωμός τοῦ Διός –πού ἦταν στό ψηλότερο σημεῖο τῆς πόλεως, σ' ἓναν λόφο ὕψους τριακοσίων μέτρων– εἶναι ὁ *θρόνος τοῦ Σατανᾶ*.

Πῶς συμβαίνει αὐτό; Ἀκοῦστε.

Ὁ διάβολος, ὁ Ἐωσφόρος (*αὐτός πού φέρει τήν αὐγή*) ἦταν φωτεινός ἄγγελος· ἀλλά ἔπεσε διότι ὑπερηφανεύτηκε. Ἔπεσε ἀπό τόν Οὐρανό. Ἔπεσε, ὅπως λέει μία εὐχή Ἐξορκισμῶν, «ἐκ τῆς ἄνω φωτοφορίας».²¹ Ἔπεσε στόν ὁρατό κτιστό κόσμο, καί βρέθηκε σ' αὐτόν ὡς ὑπόδικος· γκρεμίστηκε!²²

Βέβαια, ἀγαπητοί μου, τό πῶς αὐτά τά πονηρά πνεύματα, τά πρώην ἀγαθά, ἀπό τήν ὑπερηφάνειά τους ἔγιναν πονηρά, καί τό πῶς γκρεμίστηκαν ἀπό τήν ἄνω

21. *Μικρὸν Εὐχολόγιον*, Α' εὐχή Ἐξορκισμῶν Μ. Βασιλείου, ἔκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας, Ἀθῆναι 1956, σ. 262.

22. Βλ. *Λουκᾶ* 10,18. *Ἦσ.* 14,12. *Ἰωάν.* 12,31. 16,11. *Ἀποκ.* 12,7-9.

φωτοφορία, αυτά δέν μπορούμε νά τά καταλάβουμε πιά πολύ. Τοῦτο μόνο γνωρίζουμε, ὅτι οἱ ἄγγελοι δέν εἶναι αὐτόφωτα ὄντα· εἶναι ἑτερόφωτα. Ὁ ἄγγελος εἶναι φωτεινός, ἀλλά τήν φωτεινότητά του τήν παίρνει ἀπό τή θεία δόξα, ἀπό τή θεία ἐνέργεια, γιατί «ὁ Θεὸς φῶς ἐστὶν»²³. Ὁ διάβολος ἔχασε αὐτό τό φῶς τοῦ Θεοῦ, τήν θεία δόξα –εἶναι τό φῶς τῆς Μεταμορφώσεως στό ὄρος Θαβώρ– καί ἔμεινε ἄμοιρος τῆς θείας δόξης. Τό ἔχασε αὐτό, καί ἔτσι ἔμεινε σκοτεινός.

Στήν ἔνστασή σας, ἡ στήν ἀπορία σας, πῶς ὁ διάβολος μετασχηματίζεται σέ ἄγγελο φωτός, θά σᾶς ἀπαντοῦσα ὅτι δέν πρόκειται περί τοῦ φωτός τοῦ ἀκτίστου, ἀλλά περί τοῦ κτιστοῦ φωτός, αὐτοῦ τοῦ φωτός πού ἔχει καί ὁ ἥλιος, ἀλλά καί αὐτός ἐδῶ ὁ λαμπτήρας πού αὐτήν τή στιγμή εἶναι ἀναμμένος. Τώρα τό πῶς μπορεῖ ὁ διάβολος νά παίρνει αὐτό τό ὑλικό φῶς καί νά περιβάλλεται μ' αὐτό καί πῶς μοιάζει ὅτι ὑλοποιεῖται καί ἐμφανίζεται ἔτσι, αὐτά ἀποτελοῦν μυστικά τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, τά ὅποια ἐμεῖς δέν μπορούμε νά διερευνήσουμε.²⁴

Τό θέμα εἶναι ὅτι αὐτό τό φῶς πού ἔχει ὁ διάβολος εἶναι κτιστό, καί ἔτσι πλανᾷ τόν ἄνθρωπο. Γι' αὐτό οἱ πνευματικοί ἄνθρωποι, αὐτοί πού ζοῦν στήν ἄσκησι, ἔχουν καί αὐτήν τήν ἱκανότητα, πού λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὅταν ἀναφέρεται στά χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀλλά καί ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης τονίζει,²⁵ τήν ἱκανότητα τῆς διακρίσεως· τό νά διακρίνουν

23. Α' Ἰωάν. 1, 5.

24. Βλ. Β' Κορ. 11, 13-15.

25. Βλ. Α' Κορ. 12, 10, 14, 29. Α' Ἰωάν. 4, 1-6.

τά πνεύματα ἐάν εἶναι ἀπό τόν Θεό.

Ἄν μοῦ ἐμφανιστεῖ ὁ διάβολος μέ φῶς, πρέπει νά σκεφτῶ: *Εἶναι ἄγγελος, καί ἔχει τήν ἄκτιστη ἐνέργεια; ἢ εἶναι ὁ διάβολος, μέ τήν κτιστή ἐνέργεια, καί συνεπῶς κινδυνεύω νά πλανηθῶ;* Ὁ πνευματικός ἄνθρωπος, αὐτός πού ἔχει τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καί ἔχει τό χάρισμα αὐτῆς τῆς διακρίσεως –πράγμα πολύ σπάνιο, ἀγαπητοί μου, σᾶς τό λέω εἰλικρινά– λέει μέ σιγουριά: *Ὁ διάβολος εἶναι αὐτός.* Καί τότε, μόλις τό πεῖ αὐτό ἢ τό σκεφθεῖ, ὁ διάβολος γίνεται ἄφαντος.

Πάντως ἔπεσε ὁ διάβολος, καί ἔπεσε στόν ὄρατό κτιστό κόσμο ὡς ὑπόδικος. Καί αὐτό, τό ὅτι ἔπεσε ὡς ὑπόδικος, τό βλέπουμε ἀπό ἐκεῖνο τό καταπληκτικό περιστατικό μέ τόν δαιμονισμένο τῶν Γεργεσηνῶν, τότε πού ζήτησαν οἱ δαίμονες ἀπό τόν Κύριο τῆς δόξης νά μὴν πᾶνε στήν Κόλαση, ἀλλά νά μείνουν ἀκόμη στόν κόσμο αὐτόν.²⁶ Διότι ξέρουν οἱ δαίμονες ὅτι εἶναι ὑπόδικοι καί ὅτι ἡ Κόλαση εἶναι ὁ τόπος τῆς τιμωρίας τους, ἀφοῦ γι' αὐτούς ἔγινε ἡ Κόλαση.²⁷ Καί τότε ζήτησαν νά μείνουν ἀκόμη λίγο στόν ὄρατό κτιστό κόσμο, ζήτησαν νά πᾶνε στούς χοίρους –τό θυμᾶστε, τό γνωρίζετε– δηλαδή νά βρίσκονται σ' αὐτόν ἐδῶ τόν ὑλικό κτιστό ὄρατό κόσμο· γι' αὐτό καί εἶπαν στόν Κύριο «*ἦλθες ὥδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς;*»²⁸, ἦρθες νά μᾶς βασανίσεις πρὶν ἀπό τήν ὥρα μας;

Ἡ αἰτία πού ἔπεσαν οἱ δαίμονες, δηλαδή οἱ ἄγγελοι πού ἔγιναν δαίμονες –πρῶτος ὁ Ἑωσφόρος, ὁ ἀρ-

26. Βλ. *Ματθ.* 8, 28-34. *Μάρκ.* 5, 1-20. *Λουκᾶ* 8, 26-33.

27. Βλ. *Ματθ.* 25, 41.

28. *Ματθ.* 8, 29.

χηγός— ἦταν ἡ ὑπερηφάνεια. Κρατῆστε αὐτό· ἀποτελεῖ τό κλειδί τοῦ θέματός μας· ἦταν ἡ ὑπερηφάνεια!²⁹

Οἱ ἄνθρωποι, τώρα, ὅταν χάνουν τόν Θεό, σταμα-
τοῦν μπροστά στήν κτίση.

Πῶς ὅμως χάνουν οἱ ἄνθρωποι τόν Θεό;

Εἶναι γνωστό ὅτι ὁ Ἀδάμ καί ἡ Εὗα δέν ἔχασαν τόν Θεό· διότι μέσα στόν Παράδεισο εἶχαν κοινωνία μαζί Του. Καί ξέρετε τί κοινωνία; μία τέτοια κοινωνία πού θά ἔχουμε κι ἐμεῖς στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ· ἀνεί-
πωτη κοινωνία!... δέν ξέρουμε πῶς. Ἐκεῖνο τό «ἤκου-
σαν τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ περιπατοῦντος ἐν τῷ
παραδείσῳ τὸ δειλινόν»³⁰ δείχνει συνηθισμένη ἐπίσκε-
ψη τοῦ Θεοῦ. Ἀνείπωτο πράγμα, πῶς ἀκριβῶς θά εἶναι
οἱ ἄνθρωποι σέ μιά κοινωνία μέ τόν Θεό στή Βασιλεία
Του! Αὐτή ἡ κοινωνία ὅμως χάθηκε, διακόπηκε.

Οἱ πρωτόπλαστοι λοιπόν δέν εἶχαν χάσει τόν Θεό·
εἶχαν φοβερή ἐμπειρία μαζί Του. Ἀλλά καί τά παιδιά
τους, πού ἔζησαν στήν ἁμαρτία—ὅπως ὁ Κάϊν— κι αὐτά,
ἀπό τήν παράδοση τῶν γονέων τους, δέν εἶχαν χάσει
τόν Θεό. Ὅμως, ἀπό τήν τρίτη γενεά καί παρακάτω,
ἀρχίζει ἡ ἀπώλεια τοῦ Θεοῦ. Ὁ Κάϊν δέν ἔχασε τόν
Θεό, γιατί βλέπουμε ὅτι συνομιλεῖ μαζί Του. Κι ὁ Ἄβελ
δέν Τόν ἔχασε, γιατί βλέπουμε ὅτι συνομιλεῖ κι αὐτός
μαζί Του, προσφέρει θυσία καί λοιπά. Ἀλλά παρακάτω

29. Ἡ οὐσία τῆς πώσεως τοῦ διαβόλου συνίσταται στόν ἀφανι-
σμό τῆς ἀγάπης του πρὸς τόν Θεό, διά τῆς κακῆς χρήσης τοῦ αὐτε-
ξουσίου του, καί στήν ὑπερηφάνειά του. Ὁ διάβολος, ὅπως λέει ὁ
μέγας Βασιλεὺς, «ἐμίσησε πρότερον, ἐτραχηλίασε κατὰ Θεοῦ
παντοκράτορος, κατεφρόνησε Δεσπότην, ἡλλοτριώθη τοῦ Θεοῦ»
(PG 31, 1456). Βλ. Ἦσ. 14, 12-15, καί Ἰεζ. 28, 11-19.

30. Γέν. 3, 8.

καί παρακάτω, ὅσο προχωροῦν οἱ γενεές, ἀρχίζει νά συσκοτίζεται ἡ γνώση τοῦ Θεοῦ.

Τί εἶναι ἐκεῖνο πού συσκοτίζει τή γνώση τοῦ Θεοῦ; Ἡ ἁμαρτία!... Ἡ ἁμαρτία, ἀγαπητοί μου, εἶναι ἕνας καπνός πού μᾶς καλύπτει τόν ὁρίζοντα, ἐκεῖ ὅπου θά βλέπαμε τό πρόσωπο τοῦ Θεοῦ.³¹

Ἔτσι, ὅταν ὁ ἄνθρωπος χάσει τόν Θεό καί ἀρχίσει νά βλέπει τήν κτίση, χωρίς νά ἀντιλαμβάνεται ὅτι μπορεῖ νά ὑπάρχει κάποιος πού δημιούργησε τήν κτίση καί πού ἀνακλᾷ τίς ιδιότητές Του μέσα σ' αὐτή, ὅπως σᾶς ἔλεγα προηγουμένως, τότε ἀρχίζει νά λατρεύει τά κτίσματα.

Ἐπειδή ὁ διάβολος εἶναι ὑπόδικος στόν παρόντα κόσμο, βλέποντας τόν ἄνθρωπο νά λατρεύει τά κτίσματα –νά λατρεύει τό δέντρο, νά λατρεύει τό ποτάμι, νά λατρεύει τό βουνό, τήν πέτρα–, τότε, ἐπειδή εἶναι ὑπερήφανος, πάει καί θρονιάζεται –εἶδατε; θρονιάζεται!– πάει καί θρονιάζεται στό ἀντικείμενο ἐκεῖνο πού λατρεύει ὁ ἄνθρωπος. Ἔτσι, ὁ ἄνθρωπος, λατρεύοντας τό ἀντικείμενο, στήν πραγματικότητα λατρεύει τόν διάβολο! γιατί φωλιάζει ὁ διάβολος μέσα στά κτίσματα, ἐπειδή πάσχει ἀνίατα ἀπό τήν υπερηφάνεια.

31. Βλ. *Ματθ.* 5, 8: «μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὁρῶνται». Πρβλ. *Ματθ.* 6, 22-23. *Λουκᾶ* 11, 34. Ἡ ἁμαρτία, μέ ὁποιαδήποτε ὁρολογία καί ἂν ἀπαντᾷται στά βιβλικά καί πατερικά κείμενα, κατ' οὐσίαν κατανοεῖται ὡς νόσος *χαλεπωτάτη*, ἡ ὁποία ἀπονευρώνει τήν ψυχὴ καί συσκοτίζει τό *φωτεινόν τῆς καρδίας* (ἁγ. Κύριλλος Ἱεροσολύμων, *Κατήχησις Β΄*, α', ΕΠΕ 124, 1, 52: «Δεινὸν ἡ ἁμαρτία καὶ νόσος χαλεπωτάτη τῆς ψυχῆς ἡ παρανομία»). Ὁ δὲ μέγας Ἀθανάσιος κάνει λόγο γιὰ τὴν *ἐπισκοτοῦσαν ἁμαρτίαν* (PG 28, 169B).

Ὅπως ξέρετε, ἡ μεγαλύτερη εὐχαρίστηση τοῦ ἀνί-
 ατου στήν ὑπερηφάνεια ὄντος εἶναι νά προσκυνεῖται.
 Ἄμα προσκυνηθεῖ, αἰσθάνεται ὅτι πέτυχε τό μεγαλύτε-
 ρο πράγμα. Στόν ὑπερήφανο θά δεῖτε νά μήν ὑπάρχει
 ἀνάγκη οὔτε ἀπό χρήματα οὔτε ἀπό τίποτε ἄλλο, ὅσο
 ἀπό τή φήμη του, τό ὄνομά του... νά λένε γι' αὐτόν, νά
 μιλοῦν γι' αὐτόν! Γι' αὐτό λέει καί ἡ γνωστή παροιμία
τά χρήματα πολλοί ἐμίσησαν, τήν δόξαν οὐδεῖς. Εἶναι
 ἡ ἔπαρση, ἡ ὑπερηφάνεια! Ἐθεράπευτο πράγμα, ἐάν
 δέν προσέξει κανεῖς. Στόν διάβολο πλέον, ἀγαπητοί
 μου, εἶναι ἄθεράπευτο.

Καί ἔτσι, ὁ διάβολος ἱκανοποιεῖται νά λατρεύεται
 καί νά προσκυνεῖται φωλιάζοντας μέσα στά κτίσματα.
 Οἱ ἄνθρωποι, οἱ ταλαίπωροι, ἐπειδή ἔχασαν τόν Θεό,
 Τόν μπερδεψαν μέ τίς ἐνέργειές Του πού ἀνακλῶνται
 στήν κτίση, καί, χωρίς νά τό καταλαβαίνουν, λατρεύουν
 τόν διάβολο!

Ἀλλά δέν εἶναι μόνο τά διάφορα ἀντικείμενα πού
 μπορεῖ νά λατρευτοῦν· εἶναι καί ἄλλα πράγματα, ὅπως
 σᾶς εἶπα καί προηγουμένως. *Εἰδωλολατρία* δέν εἶναι
 μόνο νά προσκυνᾷς ἓνα δέντρο ἢ ἓνα βουνό· εἶναι καί
 ἡ τέχνη καί ἡ τεχνική καί ἡ ἐπιστήμη καί ὁ πλοῦτος καί
 τά χρήματα... πού ὅλα αὐτά μπορεῖ νά γίνουν ὁμοίως
 εἰδῶλα, τά ὁποῖα λατρεύει ὁ ἄνθρωπος, τά προσκυνᾷ.
 Ὁ ἀφιλότιμος ὁ Σατανᾶς φωλιάζει καί σ' αὐτά! Καί
 τότε κι ἄλλα πράγματα μεταβάλλονται σέ στοιχεῖα λα-
 τρείας τοῦ διαβόλου.

Τό γενετήσιο θέμα, γιά παράδειγμα. Οἱ σχέσεις
 τῶν συζύγων εἶναι στό σχέδιο τοῦ Θεοῦ, ἔστω καί ἂν
 αὐτό εἶναι παροδικό. Αὐτό τό σχέδιο τοῦ Θεοῦ, ἔστω

καί παροδικό, εἶναι τοποθετημένο σέ μιά σύζευξη δύο στοιχείων· τῆς ἡδονῆς καί τοῦ σκοποῦ.³² Ἀπό τή στιγμή ὅμως, ἀγαπητοί μου, πού θά ἔρθῃ ὁ ἄνθρωπος νά τά χωρίσει αὐτά τά δύο, νά κρατήσῃ τήν ἡδονή καί νά πετάξῃ τόν σκοπό, πού εἶναι ἡ τεκνογονία, τότε λατρεύει τό ἥμισυ, λατρεύει ἐκεῖνο πού δέν θά ἤθελε ὁ Θεός, λατρεύει τήν ἡδονή.

Πάει ὁ διάβολος τώρα καί χώνεται ἐκεῖ! Καί συνεπῶς ὁ ἄνθρωπος πού εἶναι πόρνος εἶναι καί εἰδωλολάτρης, λατρεύει τόν διάβολο! Ἡ πορνεία δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ὁ διαχωρισμός τοῦ σκοποῦ ἀπό τήν ἡδονή. Τά χώρισε; εἶσαι εἰδωλολάτρης!³³

Τότε... –θά μοῦ πεῖτε– τότε... μά τότε εἴμαστε ὅλοι εἰδωλολάτρες!

Μά αὐτό σᾶς ἔλεγα τόσην ὥρα, ὅτι ὅλοι εἴμαστε

32. Βλ. ἁγ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς τὴν Γένεσιν*, Ὁμιλία ΙΕ΄, PG 53, 123: «Μετὰ γὰρ τὴν παράβασιν τὰ τῆς συνουσίας γέγονεν· ἐπεὶ μέχρις ἐκείνου καθάπερ ἄγγελοι οὕτω διητῶντο ἐν τῷ παραδείσῳ, οὐχ ὑπὸ ἐπιθυμίας φλεγόμενοι, οὐχ ὑπὸ ἐτέρων παθῶν πολιορκούμενοι, οὐ ταῖς ἀνάγκαις τῆς φύσεως ὑποκείμενοι, ἀλλὰ δι' ὅλου ἄφθαρτοι κτισθέντες καὶ ἀθάνατοι, ὅπου γε οὐδὲ τῆς τῶν ἱματίων περιβολῆς ἐδέοντο.», καὶ Μ. Ἀθανασίου, *Ἐξηγήσεις εἰς Ψαλμούς*, 50, 7, PG 27, 240CD: «Ἡ δὲ παράβασις τῆς ἐντολῆς τὸν γάμον εἰσῆγαγε διὰ τὸ ἀνομῆσαι τὸν Ἀδάμ, τουτέστιν ἀθετήσαι τὸν ἐκ Θεοῦ δοθέντα αὐτῷ νόμον.». Πρβλ. *Ματθ.* 22, 30. *Μάρκ.* 12, 25. *Λουκᾶ* 20, 35-36. Βλ. π. Ἀθανασίου Μυτιληναίου, *Ἡ Γένεσις, Χριστιανικὴ Ἀνθρωπολογία*, Τόμος Β΄, Μάθημα 15ο, Στόμιον Λαρίσης 2018, καὶ *Τό μυστήριον τοῦ Γάμου*, Ὁμιλία 4η, ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Κοινηγείου, Στόμιον Λαρίσης 2011.

33. Στὴν Ἁγία Γραφή οἱ λέξεις *πορνεία* καὶ *εἰδωλολατρία* εἶναι τόσο στενά συνδεδεμένες, ὥστε ὅταν ἀναφέρεται ἡ μία νά ἀναφέρεται καὶ ἡ ἄλλη. Βλ. *Α΄ Κορ.* 5, 11. 10, 7-10. 6, 9-10. *Γαλ.* 5, 19-21. *Ἐφεσ.* 5, 5. *Κολ.* 3, 5. *Α΄ Πέτρ.* 4, 3. *Αποκ.* 21, 8. 22, 15. κ.ἄ.

εἰδωλολάτρες!

Θέλετε ἀκόμη κάτι ἄλλο, ἀγαπητοί μου; Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀπαριθμεῖ τέσσερις μορφές ἀνηθικότητος. Λέει στοὺς Κορινθίους: «Μὴ πλανᾶσθε, οὔτε πόρνοι οὔτε μοιχοὶ οὔτε μαλακοὶ οὔτε ἀρσενοκοῖται (μαλακοὶ καὶ ἀρσενοκοῖται εἶναι οἱ ὁμοφυλόφιλοι στίς δύο ὅψεις τοῦ πράγματος) βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι»³⁴. Τὰ λέω κάπως ὡμά γιατί αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἁμαρτήματα εἶναι πολὺ τῆς μόδας! Βασιλεία Θεοῦ δέν θά κληρονομήσουν.

Ἀνέφερε τέσσερις μορφές ἀνηθικότητος. Οἱ δύο εἶναι κατὰ φύσιν, ἀλλὰ παρὰ νόμον. Ἡ πορνεία εἶναι κατὰ φύσιν, ἀλλὰ εἶναι παρὰ νόμον, παρὰ τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἡ μοιχεία τό ἴδιο. Σοῦ λέει: *Νά ἔχεις τὴν γυναῖκα σου· μὴν πᾶς σέ ξένη γυναῖκα*. Εἶναι παρὰ νόμον· ἡ πράξη εἶναι κατὰ φύσιν. Οἱ δύο ἄλλες μορφές εἶναι παρὰ φύσιν, καὶ συνεπῶς, κατὰ μείζονα λόγο, εἶναι καὶ παρὰ νόμον· εἶναι αὐτονόητο. Ἀλλά, μόλις ἀναφέρει τὴν πορνεία, παρεμβάλλει τὴν εἰδωλολατρία! Καὶ τώρα τό χωρίο ὁλόκληρο εἶναι ὡς ἑξῆς: «μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι οὔτε εἰδωλολάτραι οὔτε μοιχοὶ οὔτε μαλακοὶ οὔτε ἀρσενοκοῖται ... βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι».

Γιατί, ἅγιε τοῦ Θεοῦ Παῦλε, παρενέβαλες τὴν εἰδωλολατρία; Γιατί, ἀπλούστατα, αὐτὰ τὰ πάθη εἶναι μορφές εἰδωλολατρίας, λατρεύεται ὁ διάβολος ἐκεῖ.

Ἀνοίξτε, ἀγαπητοί μου, στό 1ο κεφάλαιο τῆς Πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς, νά δεῖτε ἀκριβῶς αὐτό. Καὶ μάλι-

34. Α΄ Κορ. 6, 9-10.

στα ὁ Θεός, ὅπως λέει ἐκεῖ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι ἔπесαν στὰ ἁμαρτήματα αὐτά, ἐπέτρεψε νά πέσουν σέ μιά ἀκόμη σκληρότερη μορφή εἰδωλολατρίας, ὡς τιμωρία τους –γιατί, ξέρετε, ἔχουμε πολλά σκαλοπάτια εἰδωλολατρίας.

Ἔτσι, λέει ἓνας πατέρας τῆς Ἐκκλησίας μας, ὀρθότατα, ὅτι τό σπέρμα πού προσφέρεται στήν πορνεία εἶναι σπονδή στόν διάβολο!³⁵

Γι' αὐτόν τόν λόγο, ἀγαπητοί μου, ὁ Κύριος ἀποκάλεσε αὐτό τό κέντρο τῆς εἰδωλολατρίας, τήν Πέργαμο, καί προπαντός αὐτόν τόν τεράστιο βωμό τοῦ Διὸς πού σᾶς ἀνέφερα προηγουμένως, πού βρισκόταν στό πιό ψηλό μέρος καί δέσποζε τῆς πόλεως, *κατοικία καί θρόνο τοῦ Σατανᾶ!*

Αὕτῃ ἡ ἀλήθεια, ὅτι οἱ δαίμονες κατοικοῦν στήν ὀρατή κτίση καί ἐπιδρῶν δυσμενῶς ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, ὅταν αὐτοί βεβαίως οἱ ἄνθρωποι προσκολλῶνται στὰ κτίσματα, φαίνεται ἀκόμη καί ἀπό τίς εὐχές τῆς Ἐκκλησίας μας, τούς Ἐξορκισμούς, τοῦ Μεγάλου Εὐχολογίου. Ἄν διαβάσετε τίς εὐχές, θά δεῖτε νά δεσπόζει αὕτῃ ἡ κεντρική ἰδέα, ἰδιαίτερος μάλιστα στίς εὐχές τοῦ Ἐξορκισμοῦ στό μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος.

Πρὶν τελέσουμε τό μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος, πρὶν βυθίσουμε τό παιδί, τόν ἄνθρωπο πού βαπτίζεται

35. Βλ. Πηδάλιον, παρὰ Ἀγαπίου ἱερομονάχου καὶ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ ἁγιορείτου, *Κανὼν Ἡ' ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ, Ἑρμηνεία*, Ἀθῆναι 1841, σ. 423: «Περὶ δὲ τῶν μαλακῶν, καὶ πόρνων ἀπλῶς, λέγει ὁ ἅγιος Μελέτιος ὁ ὁμολογητὴς, ὅτι κάμνουσι θυσίαν εἰς τὸν διάβολον τὸ σπέρμα τους, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ τιμιώτερον μέρος τοῦ σώματός των».

μέσα στο νερό, στο όνομα του Ἁγίου Τριαδικοῦ Θεοῦ, μέ τήν τριπλή κατάδυση καί ἀνάδυση, εἶδατε πού διαβάζουμε κάποιες εὐχές καί φυσοῦμε σταυροειδῶς καί τό νερό, σφραγίζοντάς το μέ τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ; Αὐτές οἱ εὐχές, ἀγαπητοί μου, εἶναι Ἐξορκισμοῦ, μέ τίς ὁποῖες διώχνουμε τόν διάβολο, πού ἐμφωλεύει στό νερό.

Μήν ξεχνᾶτε ὅτι ἡ κτίση δαιμονοκρατεῖται· γι' αὐτό, ἀνά πᾶσα στιγμή, διώχνουμε τόν διάβολο. Σᾶς εἶπα ὅτι εἶναι ὑπόδικος ὁ διάβολος καί πλανᾶται στήν κτίση. Γι' αὐτό καί ἐκεῖνοι πού προσέχουν σ' αὐτά, ὅταν πᾶνε ἔξω στήν ἐξοχή, ὁμολογοῦν καί λένε ὅτι ἄκουσαν φωνές, γέλια –στό βουνό, πού δέν ὑπάρχει ἄνθρωπος!– γέλια, κλάματα... κι ἄλλα παράξενα πράγματα καί φαινόμενα μυστηριώδη καί λοιπά. Οἱ δαίμονες εἶναι! οἱ δαίμονες, πού πειράζουν τούς ἀνθρώπους καί διασκεδάζουν εἰς βάρος τους, στήν κακότητά τους! Ναί, ἀγαπητοί μου! Γι' αὐτό καί ὁ ἱερέας ἐμφυσᾷ τό πρόσωπο πού θά βαπτισθεῖ.

Εἶδατε τόν ἱερέα ἐκεῖ πού διαβάζει τίς εὐχές, καί τόν ἄνθρωπο πού στρέφεται πρὸς Δυσμάς; Ξέρετε γιατί στρέφεται πρὸς Δυσμάς; Γιατί ἀκόμη δέν εἶδε τό φῶς τοῦ Χριστοῦ. Βλέπει πρὸς Δυσμάς, βλέπει πρὸς τόν διάβολο. Καί τότε ὁ ἱερέας φυσᾷ σταυροειδῶς καί διώχνει τόν διάβολο. Ἐπειτα ὁ ἄνθρωπος στρέφεται πρὸς Ἀνατολάς καί πηγαίνει στήν κολυμβήθρα νά βαπτισθεῖ.³⁶

36. Τό Βάπτισμα στό σύνολό του, καθὼς καί τά ὑλικά πού χρησιμοποιοῦνται, ὑποκρύπτουν βαθύτατους συμβολισμούς. Ἡ Δύση συμβολίζει τό σκότος καί τό βασίλειο τοῦ Σατανᾶ, ἐνῶ ἡ Ἀνατολή

Αὐτά γιά μιὰ κατοχύρωση. Ὅσα σᾶς εἶπα εἶναι ἀλήθεια· εἶναι ἐνσωματωμένα μέσα σ' αὐτή τήν πράξη τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἀλλά καί κάτι ἄλλο ἀκόμη.

Ἄν διαβάσετε βίους ἁγίων – ἄν καί θά σᾶς φανοῦν παράξενα αὐτά, καί θά πεῖτε γιά μιὰ στιγμή Ὁ, βρε ἀδελφέ, αὐτά μπορεῖ νά εἶναι καί μύθοι – θά δεῖτε ὅτι πολλές φορές, ὅταν οἱ ἅγιοι συνέτριβαν τά ἀγάλματα τῶν θεῶν, στήν ἐποχή τῆς εἰδωλολατρίας, τότε ἀπό τά ἀγάλματα ἔβγαιναν φωνές, κραυγές, βλασφημίες, διαμαρτυρίες... ἀπειλητικές φωνές ἀκούγονταν! Αὐτό δείχνει ὅτι οἱ δαίμονες διαμαρτύρονταν γιατί πῆγαινε ὁ ἅγιος νά τούς γκρεμίσει τίς φωλιές τους, ἐκεῖ ὅπου λατρεύονταν ἀπό τούς ἀνθρώπους!³⁷

τόν Χριστό, πού εἶναι τό ἀληθινό Φῶς. Ἡ ἐμφύσηση δηλώνει τήν μέ ὅλη τήν καρδιά ἀπομάκρυνση καί ἐκδίωξη τοῦ Σατανᾶ, ἐνῶ ἡ ἔμπυση τήν περιφρόνησή του, ὡς μιανοῦ καί βδελυροῦ.

37. Στήν ἀρχαιότητα πίστευαν πώς τά ἀγάλματα δέν ἦταν ἄψυχα καλλιτεχνήματα, ἀλλά ἀποτελοῦσαν θεουργικά ἀντικείμενα, γιατί μέσα τους κατοικοῦσαν θεότητες. Ὑπῆρχαν οἱ θεουργικές πράξεις, πού σκοπό εἶχαν τήν ἐμφύχωση τοῦ ἀγάλματος ἀπό κάποια θεότητα. Ὅταν λ.χ. οἱ Ρωμαῖοι προσπάθησαν νά μεταφέρουν τό ἄγαλμα τοῦ Διὸς ἀπό τήν Ὀλυμπία στή Ρώμη, ἐκεῖνο πετοῦσε φωτιές! Κάθε ἕνας πού πῆγαινε στήν Ὀλυμπία νά δεῖ τό ἄγαλμα, ἐκεῖνο ἔκανε διάφορα ὑπερφυσικά πράγματα. Ὁ νεοπλατωνιστής Δαμάσκιος ἀναφέρει πώς ὁ Ἡραΐσκος μποροῦσε νά διακρίνει ποιά ἀγάλματα κατοικοῦνταν ἀπό θεούς καί ποιά ὄχι. Ἀρκοῦσε μιὰ ματιά του σέ κάποιο, γιά νά πέσει σέ κατάσταση ἔκστασης, ἄν σ' αὐτό κατοικοῦσε κάποια θεότητα (Bowersock Glen Warren, *Ὁ ἑλληνισμός στήν ὕστερη ἀρχαιότητα*, 2η ἐκδ. *MIET*, Ἀθήνα 2000, σσ. 123-124). Βλ. λεξικό Σούδα (Βερολῖνο 1854, σσ. 486-487): «ὁ μὲν δὴ Ἡραΐσκος αὐτοφνῆς ἐγένετο διαγνώμων τῶν τε ζώντων καί τῶν μὴ ζώντων ἱερῶν ἀγαλμάτων».

Θά σᾶς πῶ ὅμως καί μιά ἱστορία, γιά μιά ἀγιογραφική κατοχύρωση, μέ τήν ὁποία καί θά τελειώσω, γιά νά δεῖτε ὅτι αὐτά δέν ἀποτελοῦν μύθους, ἀλλά εἶναι μία φοβερή πραγματικότητα.

Ὅπως θά γνωρίζετε, ὅταν κάποτε οἱ Ἑβραῖοι ἔκαναν ἕναν πόλεμο μέ τούς Φιλισταίους –οἱ Φιλισταῖοι κίνησαν στόν πόλεμο– τελικά, μέ θεία τιμωρία καί κατὰ παραχώρηση, ἐπέτρεψε ὁ Θεός νά λαφυραγωγηθεῖ ἡ κιβωτός τοῦ Θεοῦ, ἡ *κιβωτός τῆς διαθήκης*. Γεμᾶτοι χαρά καί ἀλαλαγμούς οἱ Φιλισταῖοι πῆραν τό πολύτιμο αὐτό λάφυρο, τό ἔφεραν στόν ναό τοῦ θεοῦ Δαγών καί τό τοποθέτησαν στά πόδια τοῦ θεοῦ τους ὡς λάφυρο.³⁸

Καί ἀκοῦστε τώρα παρακάτω τή συνέχεια ἀπό τό κείμενο, στό Α΄ Βασιλειῶν, στό 5ο κεφάλαιο:

«*Εἶδον καί ἰδού Δαγών πεπτωκώς ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐνώπιον κιβωτοῦ τοῦ Θεοῦ.*» Πῆγαν τήν ἄλλη ἡμέρα τό πρωῒ καί εἶδαν τό ἄγαλμα τοῦ Δαγών, πού ἦταν στό βάθρο του στημένο, ὅτι εἶχε πέσει κάτω, κατὰ τρόπο πού τό πρόσωπό του στρεφόταν πρὸς τήν κιβωτό τοῦ Θεοῦ, «*καὶ ἤγειραν τὸν Δαγών καὶ κατέστησαν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ*», οἱ Φιλισταῖοι σήκωσαν τό ἄγαλμα καί τό ξανάστησαν πάλι στή θέση του, «*καὶ ἐγένετο, ὅτε ὥρθησαν τὸ πρωῒ*», καί ὅταν τό ἄλλο πρωῒ ξημέρω-

38. Ὁ Δαγών, ἀγροτική θεότητα τῆς Παλαιστίνης, ἀρχικά ἦταν θεός τῆς γονιμότητος. Ἡ λατρεία τοῦ Δαγών ξεκίνησε ἀπὸ τούς Ἀμορραίους καί ἀπὸ τούς κατοίκους τῶν πόλεων τῆς Ἑμπλα καί Οὐγκαρίτ στή Συρία. Ἀργότερα διαδόθηκε καί σέ ἄλλους λαούς καί ἔγινε ἡ σπουδαιότερη θεότητα τῶν Φιλισταίων. Ἦταν ὁ θεός τῆς θάλασσας· ἦταν μισὸς ψάρι, μισὸς ἄνθρωπος, καί ἀντιστοιχοῦσε στόν ἐλληνικὸ θεό Ποσειδῶνα. Οἱ Φοίνικες τόν λάτρευαν ὡς θεό τῆς ἀλειείας, ἐνῶ στή Χαναάν ὡς πατέρα τοῦ Βάαλ.

σαν, «καὶ ἰδοὺ Δαγὼν πεπτωκὼς ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐνώπιον κιβωτοῦ διαθήκης Κυρίου, καὶ ἡ κεφαλὴ Δαγὼν καὶ ἀμφότερα τὰ ἴχνη χειρῶν αὐτοῦ ἀφηρημένα ἐπὶ τὰ ἐμπρόσθια ἀμαφῆθ ἕκαστον, καὶ ἀμφότεροι οἱ καρποὶ τῶν χειρῶν αὐτοῦ πεπτωκότες ἐπὶ τὸ πρόθυρον, πλὴν ἡ ῥάχις Δαγὼν ὑπελείφθη.»³⁹ Πάλι ξανάπασσε τὸ ἄγαλμα, ἔσπασε τὸ κεφάλι, τὰ χέρια... ὅλα τὰ ἄκρα ἔσπασαν· ἔμεινε μόνον ἡ ράχη, στραμμένη πρὸς τὴν κιβωτὸ τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὸ σημαίνει ὅτι οἱ δαίμονες πού φώλιαζαν μέσα στό ἄγαλμα τοῦ Δαγών, ὅταν εἶδαν τὴν κιβωτὸ τοῦ Θεοῦ, δέν ἄντεξαν τὴν παρουσία της καὶ ἔπεσαν κάτω. Καὶ τί ἦταν, ἀλήθεια, ἡ κιβωτός τοῦ Θεοῦ; Ἦταν ἓνα κιβώτιο, πού εἶχε μέσα τίς πλάκες τοῦ νόμου. Ἡ κιβωτός τοῦ Θεοῦ ἦταν ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ. Ἄν θέλετε, ἦταν τὸ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν τοῦ Θεοῦ, πού ὁ ψαλμωδός καλεῖ νὰ τὸ προσκυνήσουμε.⁴⁰

Μάλιστα, πάνω σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, ἐλᾶτε αὖριο τὸ βράδυ στίς ὀκτώμισι⁴¹ νὰ ἀκούσετε γιὰ τὴ δεύτερη ἐντολή, πού λέει «οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον... ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω»⁴². Καὶ ὅμως ἐμεῖς προσκυνοῦμε τίς εἰκόνες καὶ τὸν τίμιον Σταυρό. Πῶς καὶ τί ἀκριβῶς προσκυνοῦμε; Νὰ τὸ κλειδί· κοιτάξετέ το: προσκυνοῦμε τὸ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν Αὐτοῦ. Ὁ τίμιος Σταυρός, ἀγαπητοί μου, εἶναι τὸ ὑποπόδιον

39. Α' Βασ. 5, 3-4.

40. Βλ. Ψαλμ. 98, 5.

41. Κάθε Δευτέρα γίνονταν βραδυνὰ κατηχητικά μαθήματα γιὰ τοὺς ἐργαζομένους στὸν ἱερό Ναό Ἀγίου Στυλιανοῦ Λαρίσης.

42. Ἔξοδ. 20, 4.

τῶν ποδῶν Αὐτοῦ. Ἐπάνω στόν Σταυρό ἀπλώθηκε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ! Καί εἶναι τίμιος ὁ Σταυρός, φρικτός στούς δαίμονες! Αὐτόν πού ἀρνοῦνται οἱ Χιλιαστές! Καί εἶναι πολύ φυσικό νά τόν ἀρνοῦνται, ἀφοῦ εἶναι δαιμονισμένοι ἄνθρωποι!⁴³

Λοιπόν, ἀγαπητοί μου, ὁ Δαγών ἔπese κάτω καί ἔσπase μπροστά στήν κιβωτό τοῦ Θεοῦ. Οἱ δαίμονες δέν μποροῦσαν νά ἀντέξουν τή θεία λάμψη, πού δέν ἦταν ὁρατή στά μάτια τῶν ἀνθρώπων, ἀλλά μόνο στά μάτια τῶν δαιμόνων.

Καί σήμερα συμβαίνει πολλές φορές αὐτό, ὅταν πηγαίνουν οἱ δαιμονισμένοι στόν ἅγιο Διονύσιο ἢ στόν ἅγιο Γεράσιμο ἢ στόν ἅγιο Σπυρίδωνα, καί οἱ δαίμονες φωνάζουν μπροστά στούς ἁγίους *Καίγομαι! Καίγομαι!*

Τί σημαίνει *Καίγομαι*; Εἶναι ἡ θεία δόξα, πού δέν εἶναι ὁρατή ἀπό τούς ἀνθρώπους, ἀλλά εἶναι ὁρατή

43. Ἡ λέξη δαιμονισμένος δέν εἶναι καθόλου ὑπερβολική γιά τούς αἰρετικούς, καί ἄς μή μᾶς ξενίζει. Κάποτε ὁ ἴδιος ὁ Κύριος εἶχε ἀποκαλέσει τόν Πέτρο *σατανᾶ* («ῥπαγε ὀπίσω μου, *σατανᾶ*· σκάνδαλόν μου εἶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλά τὰ τῶν ἀνθρώπων», *Ματθ.* 16, 23), ὅταν στάθηκε ἐμπόδιο στό προαιώνιο σχέδιο τῆς σταυρικῆς θυσίας Του. Βεβαίως οἱ αἰρετικοί ὄχι μόνο φρονοῦν τά τῶν ἀνθρώπων καί ὄχι τά τοῦ Θεοῦ, ἀλλά φρονοῦν καί τά τῶν δαιμόνων! Ὅταν κάποιος δέν θέλει ἐπ' οὐδενί νά ἀποδεχθεῖ τήν ἀλήθεια, ἀλλά συνειδητά καί ἐπίτηδες τήν διαστρέφει, ὀνομάζοντας ἔτσι τό φῶς σκότος καί τό σκότος φῶς (*Ἠσ.* 5, 20), πέφτει στήν βλασφημία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (*Ματθ.* 12, 31-32. *Μάρκ.* 3, 28-30, *Λουκᾶ* 12, 10). Ἐπίσης μή ξεχνᾶμε πώς ἡ αἵρεση εἶναι ἀπό τίς μεγαλύτερες ἁμαρτίες, ὅπως λέει καί ὁ μέγας Ἀθανάσιος: «*Εχθροὶ δὲ τοῦ Θεοῦ πρῶτοι μὲν καὶ κυρίως οἱ ἀκάθαρτοι δαίμονες· δεύτεροι δὲ μετ' ἐκείνους οἱ τε τὴν εἰδωλολατρίαν πρεσβεύοντες, καὶ οἱ τῶν αἰρέσεων ἀρχηγοί*» (PG 27, 536A).

ἀπό τούς δαίμονες, ἀπό τήν ὁποία οἱ δαίμονες πραγματικά καίγονται!⁴⁴

Ἀγαπητοί μου, αὕτη εἶναι ἡ εἰδωλολατρία κι αὐτά τά εἰδωλα, ἐκεῖ ὅπου κατοικεῖ ὁ διάβολος καί λατρεύεται.

Τί ἄλλο νά σᾶς πῶ;... τί ἄλλο, παρὰ μόνο νά ἐπαναλάβω ἐκεῖνο πού λέει ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης, τελειώνοντας τήν ἐπιστολή του: «*Τεκνία, φυλάξατε ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν εἰδώλων*»⁴⁵ λέει ἐκεῖ. Ἐγώ θά σᾶς ἔλεγα: Ἀδελφοί, ἄς φυλαγόμαστε ἀπό τά εἰδωλα, γιατί τά εἰδωλα εἶναι πολλά καί πλούσια στήν ἐποχή μας. Ὅπως θά δοῦμε πιό κάτω, εἶναι τά *βαθέα τοῦ Σατανᾶ*.⁴⁶ Ἐχουμε τήν *κατοικία τοῦ Σατανᾶ*, ἔχουμε τόν *θρόνο τοῦ Σατανᾶ*, ἔχουμε καί τά *βαθέα τοῦ Σατανᾶ*.

Ἀλλά, γι' αὐτά, πρῶτα ὁ Θεός, θά μιλήσουμε τήν ἐρχόμενη Κυριακή.

Λάρισα, 8 Φεβρουαρίου 1981

44. Βλ. Ὅμιλία 8η, ὑποσ. 38.

45. Α' Ἰωάν. 5, 21.

46. Ἀποκ. 2, 24.